

Slutrapport

Ekonomiskt stöd till utvärdering av lokalt brottsförebyggande arbete

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har utvärderats med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå).

Brå publicerar ett urval av slutrapporterna på myndighetens webbplats för att sprida kunskap om goda exempel och hjälpa andra aktörer i deras brottsförebyggande arbete. Det här är en sådan rapport.

För sakuppgifter och slutsatser i dessa rapporter står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/ekostod

Utvärderad med stöd från:

2021

Processutvärdering av samverkansformen ungdomsträffen för demokrati (UTFD)

- Kramfors kommun

Innehåll

Processutvärdering av	1
samverkansformen.....	1
ungdomsträffen för demokrati (UTFD)	1
- Kramfors kommun.....	1
Innehåll.....	2
Kontakt	4
Sammanfattning	5
1. Inledning.....	6
1.1 Metoder	6
1.1.1 Metoddiskussion.....	6
1.2 Bakgrund	8
1.2.1 Ungdomar	9
2. Processutvärdering.....	14
2.1 Bakgrund till ungdomsträffen för demokrati	14
2.2 Målanalys – vad är målet för samverkan?	14
2.2.1 Resultat.....	14
2.2.2 Slutsatser	16
2.3 Mål/medelanalys – har rätt åtgärd valts?	17
2.3.1 Resultat.....	17
2.3.2 Slutsatser	18
2.4 Genomförandeanalys – hur har de planerade åtgärderna genomförts?	19
2.4.1 Genomförande enligt riktlinjen.....	19
2.4.2 Deltagande	19
2.4.3 Innehåll.....	20
2.5 Uppdrag som ungdomarna givit kommunen:.....	20
2.5.1 Motorgården Kråkan	21
2.5.2 Idrott-volleyboll.....	21
2.5.3 Dans.....	21
2.5.4 Busshållplatsen vid IP för Gudmundrå- och Ådalsskolans elever	21
2.5.5 Uppdrag från UVAS.....	22
2.5.6 Digital plattform – ungdoms-app	22
2.5.7 Frågor som tas upp av ungdomar på mötena	22
2.6 Slutsatser	23
2.7 Finns det evidens för att uppdragen är brottsförebyggande?.....	24
2.7.1 Slutsatser.....	25
3. Deltagarnas upplevelse.....	26
<i>Avsnittet bygger på enkätundersökningar och intervjuer med representanter från ungdomsrådet, i intervjuerna och enkäterna finns tjänstepersoner, politiker och ungdomar representerade.</i>	26
3.1 Arbetssätt.....	26
3.1.1 Inställning till arbetssätt.....	26
3.1.2 Upplevelser av arbetssättet	26
3.2 Implementering	29
3.2.1 Implementering i kommunen.....	29
3.2.2 Implementeringen bland ungdomar.....	29
3.3 Organisation.....	32
3.3.1 Representation & ansvarsfördelning.....	32
3.3.2 Representation inom kommunen	32
3.3.3 Representation bland ungdomar	33
3.4 Struktur och ordning – mötesform	34
3.4.1 Struktur och ordning – mötestid.....	35
3.4.1 Ansvarsfördelning.....	36

3.5 Förankring	37
3.5.1 Förankring bland barn och ungdomar	37
3.5.2 Förankring inom kommunen	37
3.6 Ungdomsrådet och brottsförebyggande	38
3.6.1 Brottsförebyggande?	38
4. Utveckling av UTFD som brottsförebyggande samverkan.....	40
5 Slutsatser	41
6 Systematisk uppföljning	41
7.Referenser.....	44
Diagram	45

Kontakt

Vill du veta mer om denna rapport kontakta:

Helena Kihlanki, Urban Utveckling, uppdragsansvarig

070-608 50 25

helena.kihlanki@urbanutveckling.se

Referera till rapporten: Urban Utveckling (2021) *Processutvärdering samverkansformen ungdomsträff för demokrati (UTFD) - Kramfors kommun.*

Elisabeth Svanberg, ansvarig Kramfors kommun

elisabeth.svanberg@kramfors.se

Andras Gylling, ansvarig Kramfors kommun

andreas.gylling@kramfors.se

Sammanfattning

Urban Utveckling har på uppdrag av Kramfors kommun genomfört en processutvärdering av ungdomsträffen för demokrati, en samverkan mellan barn och ungdomar, kommunala förvaltningar och politiker.

Syftet med ungdomsträffen för demokrati är att möjliggöra för barn och ungdomar till deltagande och inflytande i kommunens utveckling. Dels som ett sätt att implementera barnkonventionen, dels som en brottsförebyggande insats.

Processutvärderingen har inneburit en målanalys, en mål/medelanalys samt en genomförandeanalys. Målsättningarna har varit att identifiera framgångsfaktorer och försvårande faktorer, samt att ta reda på hur arbetssättet upplevs av deltagarna. Processutvärderingen utförs som ett sätt att kvalitetssäkra kommunens arbete med ungdomsträffen för demokrati.

Arbetet med processutvärderingen har inneburit observationer av ungdomsträffen för demokratis möten, enkätundersökning och intervjuer med dess deltagare, samt studier av dokument och litteratur.

Arbetet har avslutats med rekommendationer för hur ungdomsträffen för demokrati kan utvecklas som en brottspreventiv samverkan. Rekommendationerna består av att utöka antalet ungdomar i ungdomsrådet, skapa riktlinjer för hur skolorna bör arbeta med ungdomsrådet, tydliggöra ungdomsrådet som en brottspreventiv samverkan där barn och unga involveras i det brottsförebyggande arbetet, samt skapa bättre förutsättningar för att arbeta relationsskapande gentemot barn och ungdomar.

Slutsatserna visar att processutvärderingen är viktig för kvalitetssäkringen av arbetssättet, och att ungdomsrådet är en plattform för social brottspreventiv samverkan, där barn och unga involveras i kommunens universella prevention.

Slutsatsen är även att det finns två aspekter för att arbetssättet ska kunna fungera i mindre kommuner. Dels att det finns en utarbetad samverkan mellan kommunens avdelningar och inarbetad dialog med politiken. Dels att kommunen kan tillsätta tillräckligt med resurser för att arbeta relationsbyggande gentemot barn och ungdomar.

1. Inledning

Urban Utveckling har på uppdrag av Kramfors kommun, med statligt stöd från Brottsförebyggande rådet (BRÅ), utfört en processutvärdering av en samverkansform mellan samhällsavdelningen, välfärdsförvaltningen, bildningsförvaltningen, politiker; kommunalråd, kommunstyrelsens vice ordförande, oppositionsråd samt barn och ungdomar i kommunen. Utvärderingen påbörjades december 2020 och avslutades i december 2021.

Samverkansformen som utvärderats kallas ungdomsträff för demokrati (UTFD), och går även under namnet ungdomsrådet, och är framtagen av kommunens tidigare anställda samordnare inom området barnrätt och ungdomsdemokrati, som en del av kommunens arbete med att implementera barnkonventionen, och dels en brottspreventiv samverkan där barn och unga involveras i det preventiva brottsförebyggande arbetet.

För att utvärdera arbetssättet som en brottspreventiv samverkan har en målanalys, en mål- och medelanalys samt en genomförandeanalys utförts.

Målsättningen har varit att:

- (1.) Identifiera framgångsfaktorer, såväl som försvårande faktorer. De försvårande faktorerna har problematiserats.
- (2.) Deltagarnas upplevelser av ungdomsträffen för demokrati.

Utvärderingen avslutas med förslag för fortsatt utvecklingsarbete med ungdomsträffen för demokrati som en brottspreventiv samverkan.

1.1 Metoder

Urban Utveckling har utfört en processanalys utifrån modellen: målanalys, mål/medelanalys samt genomförandeanalys. Inspiration för analysmodellen har hämtats från BRÅ-rapport 2000:5¹. Processutvärderingen bygger på dokumentstudier, enkätundersökning, intervjuer med deltagarna samt observationer av ungdomsträffen för demokrati.

1.1.1 Metoddiskussion

Observationer av ungdomsrådet skedde vid varje tillfälle som ungdomsrådet hade sina träffar under 2021. Totalt var det fem träffar, tre gånger mer än planerat initialt. Att det var möjligt berodde på att ungdomsrådet i och med Corona-restriktioner skedde digitalt i stället för fysiskt, vilket gjorde att det tidsmässigt inom ramen för budgeten var möjligt. Effekterna av att ungdomsrådets träffar skedde digitalt, i stället för fysiskt, har inte kunnat utvärderas. Däremot är upplevelsen av tjänstepersonerna och politikerna att det har varit svårare att bygga relationer med ungdomarna, i form av att uppehålla småprat och igenkänning av ungdomarna. Ungdomarna tenderar att vilja stänga av sin ka-

---

¹ Brottsförebyggande rådet 2000:5 Lokalt brottsförebyggande arbete, idéskrift #4 från Brottsförebyggande rådet. BRÅ-rapport 2000:5

mera tidvis, vilket skapar svårigheter i kommunikationen. Under observationsmomentet följdes arbetets utveckling och under tre av träffarna klockades ungdomarnas taltid. Vid ett tillfälle kunde det inte genomföras på grund av att endast en person från Urban Utveckling kunde delta, vid ett tillfälle deltog inga ungdomar. Annars deltog en person och tog observationsanteckningar och en klockade ungdomarnas taltid. Eftersom ungdomarnas taltid uppgick till en liten del av den totala mötestiden, och antalet ungdomar var få, genomfördes ingen jämförelse mellan tjejer och killars taltid.

En enkätundersökning riktad till tjänstepersonerna och politikerna som fanns representerade i ungdomsrådet skickades ut 6 maj t.o.m. 20 maj 2021. Svarsfrekvensen var god, med sex tjänstepersoner och en politiker som besvarade enkäten, av sex tjänstepersoner och tre politiker som erbjöds att svara. En påminnelse skickades ut i mitten av utsatt svarstid.

En enkätundersökning riktad till ungdomarna som fanns representerade i ungdomsrådet skickades ut 6 maj t.o.m. 20 maj 2021. På grund av dålig svarsfrekvens skickades två påminnelser ut, varav den senare med förlängd svarslängd t.o.m. 6 juni 2021. Totalt besvarade tre av nio ungdomar enkäten.

I april 2021 genomfördes en semistrukturerad intervju med kommunens tidigare barnrätts- och ungdomsdemokratisamordnare. Intervjun varade i ca 60 minuter. Därefter genomfördes semistrukturerade intervjuer med tjänstepersoner och politiker under tidsperioden september t.o.m. oktober 2021. Intervjuerna varade i ca 30–60 minuter. Totalt intervjuades tre av tre politiker som fanns representerade i ungdomsrådet, två kvinnor och en man, och fem av sex tjänstepersoner, som fanns representerade i ungdomsrådet, varav två män och tre kvinnor. Alla intervjuer genomfördes digitalt via Microsoft Teams.

Totalt tackade fem av sju skolelever ja till att medverka i intervjuer. Dessa kontaktades via e-post. Semistrukturerade intervjuer genomfördes med skolelever under november månad 2021. Totalt genomfördes tre intervjuer. En intervju med en tjej genomfördes via Microsoft Teams och en intervju med en tjej via telefon. Intervjuerna varade i ca 30 minuter. En tjej valde att besvara frågorna via e-post. Av de som intervjuades gick alla tre i gymnasiet. I ungdomsrådet finns sju tjejer representerade, varav två går på högstadiet och fem gymnasieelever.

Totalt deltar två KAA/UVAS ungdomar i ungdomsrådet, varav båda är killar. Semistrukturerade intervjuer bokades in med UVAS ungdomar som gruppintervju vid fyra tillfällen i november 2021, men ungdomarna uteblev. Frågorna ställdes i stället av kommunens aktivitetsansvarig till ungdomarna, varav båda UVAS-representanterna besvarade frågorna i december 2021. Svaren var tyvärr inte särskilt djupgående.

1.2 Bakgrund

Kramfors kommun driver ett projekt som heter Framtid Kramfors. Inom projektet kartlades barn- och ungdomars situation i kommunen år 2020. I kartläggningen ingick skolresultat, arbetslöshet bland unga, brottslighet samt ohälsa. Kartläggningen visade på en generellt negativ spiral för barn- och ungdomar. Målet för Framtid Kramfors är således att vända den negativa spiralen som många barn och ungdomar i kommunen befinner sig i. Målsättningen innebär att fler barn och ungdomar ska fullfölja sina studier, att inga barn och unga ska tillhöra målgruppen UVAS (unga som vare sig arbetar eller studerar), att utbildningsnivån ska höjas, samt att arbetslösheten bland unga ska minska. Dessutom ska vårdnadshavare få stöd efter deras behov och barn och unga ska ges möjlighet till delaktighet och inflytande i samhället. Ungdomsträffen för demokrati är en del av en större vision inom Framtid Kramfors.

För att få en förståelse för nuläget i Kramfors kommun, samt en mer omfattande bakgrund till varför satsningen ungdomsträffen för demokrati är relevant, har en statistisk kartläggning genomförts av socioekonomiska variabler tillsammans med barn- och ungdomars situation.

Barn- och ungdomar i Kramfors kommun växer upp och lever i en socioekonomiskt svag glesbygdskommun. I Kramfors är medelinkomsten lägre än genomsnittet för länet och landet. Arbetslösheten är hög, närmare tre procentenheter över rikets genomsnitt. Utöver kommunens låga medelinkomst och höga arbetslöshet, försörjs drygt sju procentenheter fler på bidrag i kommunen än genomsnittet för Sverige. Se diagram 1.

Andelen högutbildade i kommunen är lägre än genomsnittet för Sverige. Valdeltagandet kan däremot likställas med valdeltagandet i Sverige i stort, se diagram 1.

Diagram 1. Socioekonomisk jämförelse

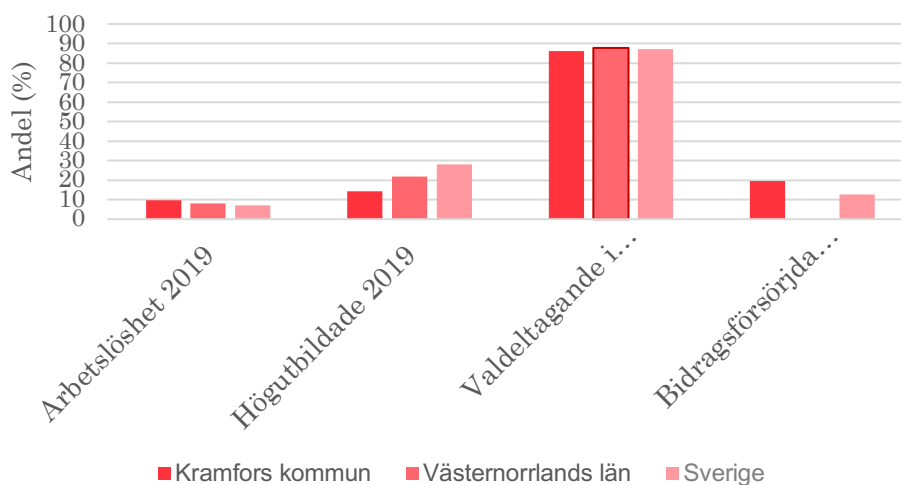

Diagram 1. Socioekonomisk jämförelse efter ett antal utvalda variabler. Jämförelse mellan snittet för Kramfors kommun, Västernorrlands län och Sverige. Data från: SCB, 2019, och Arbetsförmedlingen.

I kommunen tas det ut 12 fler sjukdagar per år än genomsnittligen för Sverige. Att ohälsan i kommunen är hög syns även i att självmorden per 100 000 invånare är fler i kommunen än för Västernorrlands län och Sverige i stort, se diagram 2.

Diagram 2. Hälsa

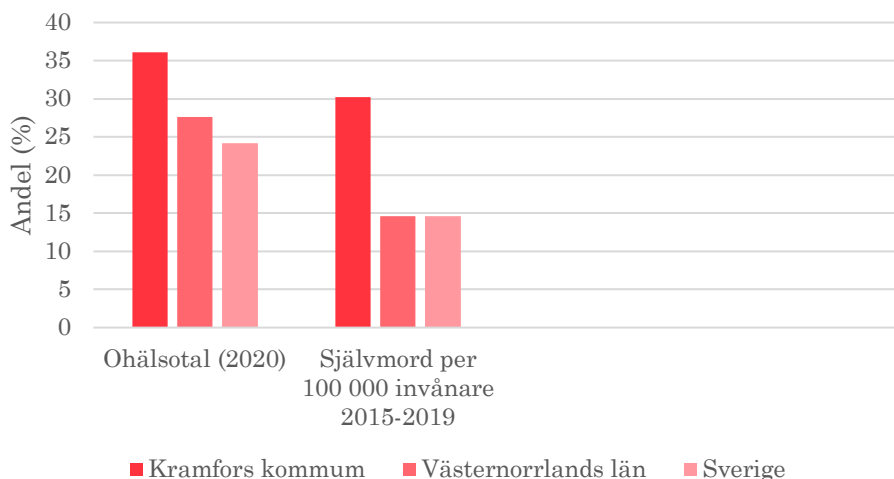

Diagram 2. Jämförelse för hälsa mellan Kramfors kommun, Västernorrlands län och Sverige efter variablerna ohälsotal och självmord per 100 000 invånare. Data från Folkhälsomyndigheten, 2020

1.2.1 Ungdomar

Andelen ungdomar som inte är behöriga till gymnasieskolan är högre i Kramfors kommun än i Västernorrlands län och riket. 2019 var det tio procentenheter fler elever som inte var behöriga till gymnasieskolan i kommunen än i landet som genomsnitt, se diagram 3. Andelen elever som går ut grundskolan med fullständiga betyg i kommunen är betydligt lägre än både i länet och i landet sett till genomsnittet år 2019, se diagram 4. Andelen elever som gått ut skolan med fullständiga betyg, har drastiskt minskat från 2018 i Kramfors kommun, och ligger på låga nivåer, i jämförelse med länet och riket, se diagram 4. Andelen UVAS har minskat något de senaste åren men är fortfarande på en högre nivå än länet och genomsnittet för riket, se diagram 5 och 6. Andelen arbetssökande i åldrarna 25-29, ökar i Kramfors kommun mer än i länet och riket, se diagram 7.

Diagram 3. Andel (%) elever ej behöriga till gymnasieskolan

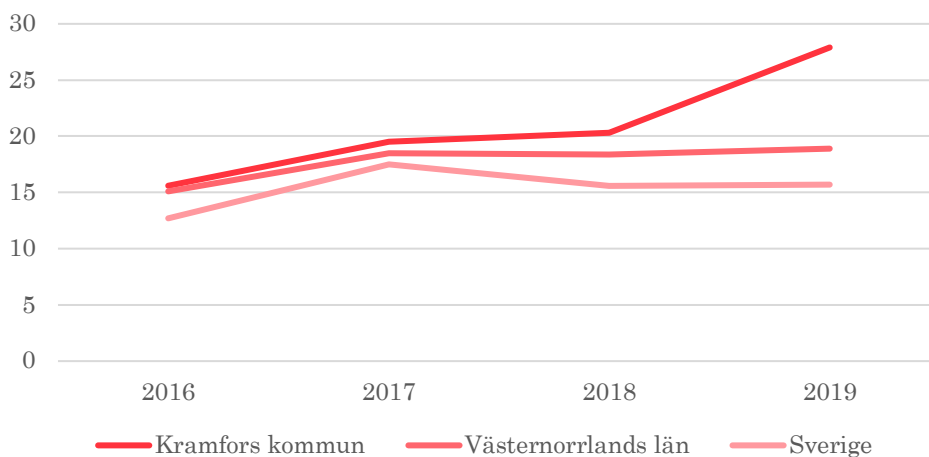

Diagram 3. Andel elever som inte är behöriga till gymnasieskolan åren 2016 till 2019. Data hämtad från Skolverket 2020

Diagram 4. Andel (%) elever som gått ut grundskolan med fullständiga betyg

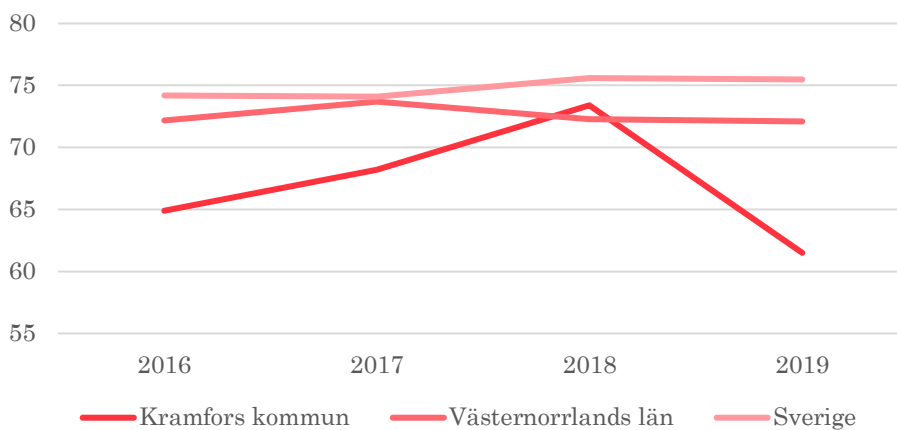

Diagram 4: Andel elever som gått ut grundskolan med fullständiga betyg för Kramfors kommun, Västernorrlands län och Sverige åren 2016 till 2019. Data hämtad från Skolverket, 2020

Diagram 5. Andel (%) UVAS (Unga som varken arbetar eller studerar) 16-24 år

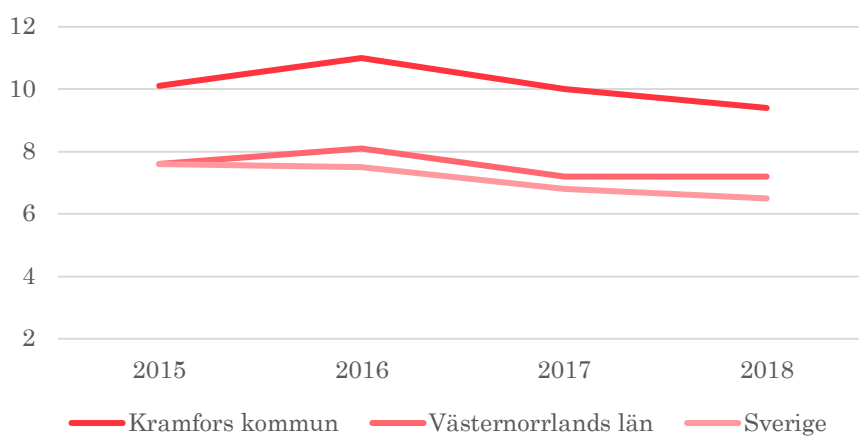

Diagram 5: Andel UVAS 16 till 24 år för Kramfors kommun, Västernorrlands län och Sverige för åren 2015 till 2018. Data hämtad från Mucf, 2018.

Diagram 6. Andel (%) UVAS (Unga som varken arbetar eller studerar) 25-29 år

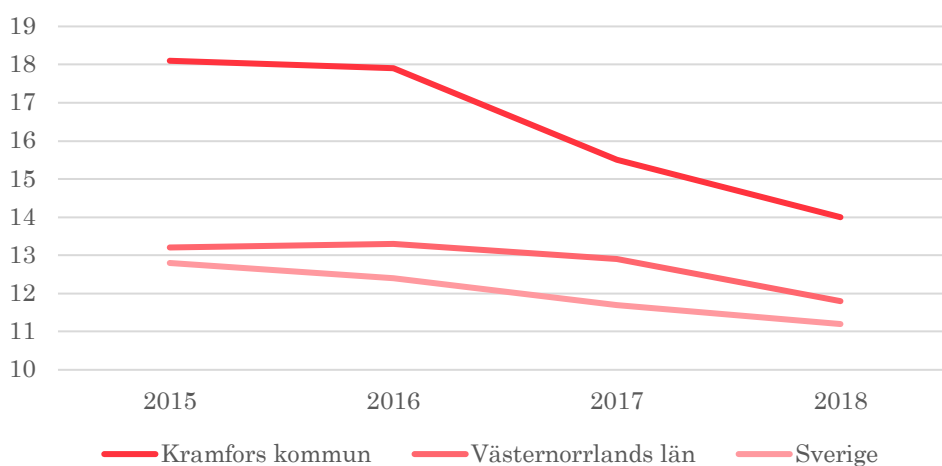

Diagram 6: Andel UVAS 25 till 29 år för Kramfors kommun, Västernorrlands län och Sverige för åren 2015 till 2018. Data hämtad från Mucf, 2018.

Diagram 7. Andel (%) arbetssökande 18–24 år

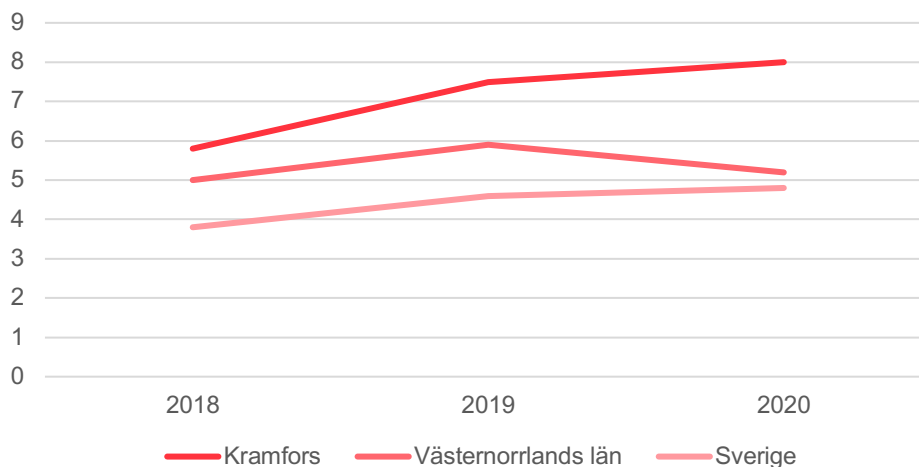

Diagram 7. Andel arbetssökande 18 till 24 år för Kramfors kommun, Västernorrlands län och Sverige för åren 2015 till 2018. Data hämtad från Arbetsförmedlingen, 2020

I kommunen stiger antalet brott som begås av gärningsmän 15–25 år. Under senare år är det främst antalet narkotikabrott och trafikbrott som har ökat, medan antalet bedrägeribrott och våldsbrott har minskat. Nedan presenteras olika klassificeringar av brott under tidsperioden 2018–2020.

Diagram 8. Totalt antal brott gärningsman 15-25 år i Kramfors kommun

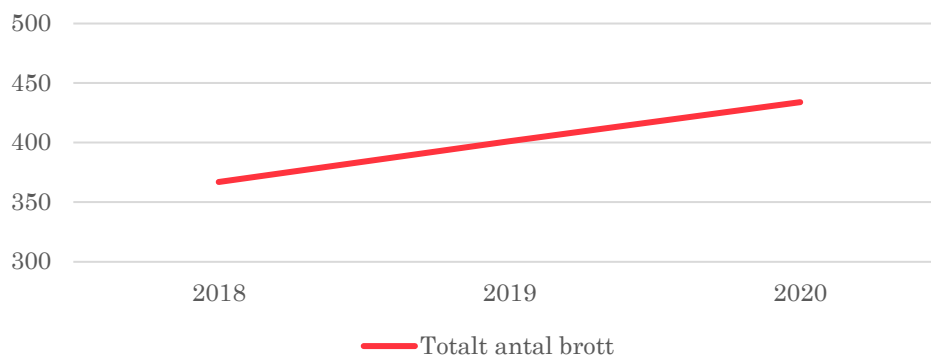

Diagram 8. Totalt antal brott där gärningsmannen är mellan 15 till 25 år i Kramfors kommun för åren 2018 till 2020. Data hämtad från Kramfors kommun, 2020

Diagram 9. Brottsstatistik gärningsman 15-25 år i Kramfors kommun

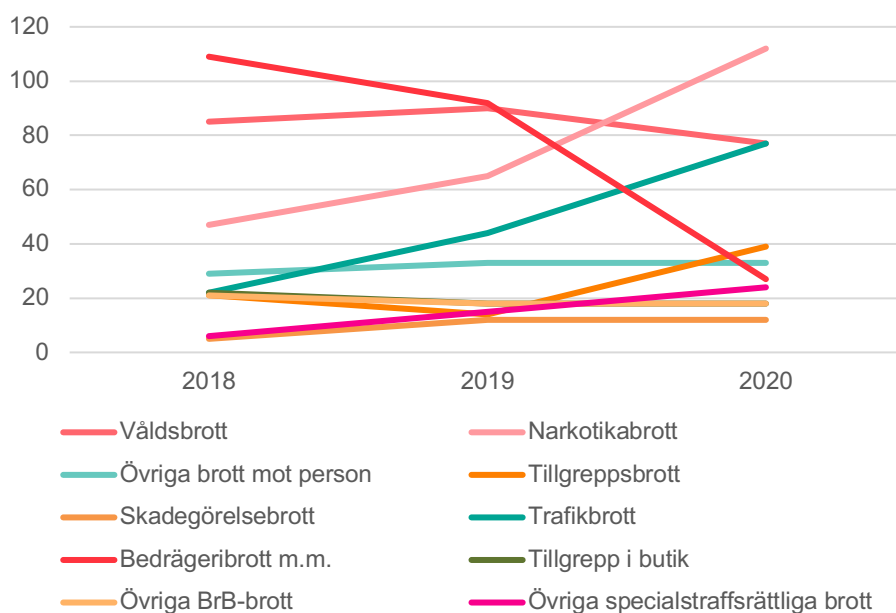

Diagram 9. Antalet rapporterade brott efter olika brottskategorier där gärningsmannen varit 15 till 25 år i Kramfors kommun för åren 2018 till 2020. Data hämtad från Kramfors kommun, 2020

Kramfors kommun är väl medvetna om situationen som sammanfattningsvis kan beskrivas i att kommunen har en utbredd utsatthet och hög ohälsa bland befolkningen. Flera ungdomar har riskfaktorer för att hamna i utsatthet. Ungdomsträffen för demokrati är en del av den av kommunens satsning för att vända utvecklingen.

2. Processutvärdering

2.1 Bakgrund till ungdomsträffen för demokrati

Kramfors kommun anställde 2019 en barnrätts- och ungdomsdemokratisamordnare som grundade ungdomsrådet. I tjänsten ingick uppdraget att implementera barnkonventionen i kommunens ordinarie arbete och ge unga möjlighet till ökat inflytande och delaktighet i kommunens utveckling. 2018 genomförde Kramfors kommun en LUPP-undersökning, som visade på att unga efterfrågar ökat inflytande och delaktighet i kommunens utveckling. Föreläsningar om barnkonventionen hölls på skolorna samt workshops om ungas rättigheter. En arbetsgrupp med ungdomar bildades. Gruppen träffades vid ett flertal tillfällen på biblioteket och tillsammans utformades ungdomsrådet samt beslutades om namn. Elever från estetprogrammet tog fram loggan. Därefter rekryterades elever från elevråden och målgruppen KAA/UVAS. Kommunens anställda utbildades inom barnkonventionen. Arbetet resulterade i riktlinjen för ungdomsdemokratiarbetet. Kommunfullmäktige tog sedan beslut om att starta upp ungdomsrådet.

2.2 Målanalys – vad är målet för samverkan?

Målen för ungdomsträff för demokrati har analyserats utifrån: (1.) tydlighet, och (2.) rimlighet. Mål som är tydliga och rimliga ökar förutsättningarna för ungdomsrådet att genomföras på ett bra sätt. Om målsättningarna är otydliga riskerar genomförandet att bli inkonsekvent. Analysen bygger på dokumentstudier, samt intervju med kommunens tidigare barnrätts- och ungdomsdemokratisamordnare som grundade ungdomsträffen för demokrati.

Dokument som granskats:

- (1.) Kommunledningsförvaltningen (2020) *Riktlinje för barnrätts- och ungdomsdemokrati*. Diarienummer KS 2019/588.
- (2.) Samhällsavdelningen (u.å) *Metodstöd för implementering av barnrätt och ungdomsdemokrati – en vägledning för Kramfors kommuns kommunhusorganisation*. Version 1.
- (3.) Samhällsavdelningen (2020) *Riktlinje för ungdomsträff för demokrati (UTFD)*.

2.2.1 Resultat

Utöver Framtid Kramfors beskriven i bakgrunden har barnkonventionen varit en stor del av kommunens satsning på ungdomsträffen för demokrati. Barnkonventionen² trädde i kraft i januari 2020 och lyfter att barn och unga ska involveras i demokratin. Kommunfullmäktige i Kramfors kommun fastställde den 24

---

² Lagen (2018:1197) Förenta nationernas konvention om barns rättigheter.

februari 2020 en *riktlinje för barnrätts och ungdomsdemokrati*³. I riktlinjen framgår det att Kramfors kommun ska bygga upp och implementera ett strukturerat barn- och ungdomsdemokratiarbete grundad i barnkonventionen, genom att:

- (1.) Implementera innehållet i riktlinjen.
- (2.) Leva upp till barnkonventionens fyra grundprinciper (artikel 2, 3, 6 och 12).
- (3.) Skapa en trygg, stimulerande och utvecklande livsmiljö för dem som växer upp i Kramfors kommun.
- (4.) Barn och ungdomars kraft och engagemang ska tas tillvara.
- (5.) Uppmuntra ungdomar att själva komma med idéer samt öka deras inflytande i kommunala beslut.

Nästa steg i implementeringen av barnkonventionen i Kramfors kommun var att kommunens barnrätt- och ungdomsdemokretisamordnare på samhällsavdelningen fick i uppdrag att ta fram ett *metodstöd för implementering av barnrätt och ungdomsdemokratiarbete – vägledning för Kramfors kommuns kommunhusorganisationen*⁴.

I metodstödet finns följande **målsättningar**:

- (1.) Fler medarbetare och politiker på alla nivåer i kommunkoncernen har kunskap om barnets rättigheter.
- (2.) Samtliga verksamheter startar upp processer och arbetar för att implementera och standardisera arbetet samt tillämpa barnkonventionen.
- (3.) En riktlinje för metodstöd finns och används i barnrättsarbetet.
- (4.) Fler barn och unga i kommunen har kunskap om sina rättigheter.
- (5.) Fler barn och unga i kommunen har metoder och verktyg för att använda sina rättigheter.
- (6.) Fler barn och unga som får stöd ifrån kommunen känner sig inkluderade i alla beslut som rör dem.
- (7.) Ekonomiska prioriteringar beaktas utifrån ett barnrättsperspektiv.
- (8.) Prövning av barnets bästa görs inför beslut som rör barn.

För mål 3. En riktlinje för metodstöd finns och används i barnrättsarbetet, följande aktivitet inskrivet:

- (1.) Implementera riktlinjen för att säkerställa barnrättsperspektivets inverkan på kommunalt beslutsfattande.
- (2.) Ta fram en organisationskarta för medarbetare som visar funktioner och/eller personer att ta stöd av i barnrättsarbetet. Samordnaren ansvarar för genomförandet.

---

³ Kommunledningsförvaltningen (2020) *Riktlinje för barnrätts- och ungdomsdemokrati*. Diarienummer KS 2019/588.

⁴ Samhällsavdelningen (u.å) *Metodstöd för implementering av barnrätt och ungdomsdemokrati – en vägledning för Kramfors kommuns kommunhusorganisation*. Version 1.

(3.) Använd befintliga samverkansform för att lyfta barnrättsfrågor. Skapa förutsättningar för att diskutera barn och ungas delaktighet och inflytande. Inkludera röster från barn och ungdomar.

Nästa steg för kommunens barnrätts- och ungdomsdemokratisamordnare och samhällsavdelningen var att i enighet med *riktlinjen för barnrätts och ungdomsdemokrati* och *metodstöd för implementering av barnrätt och ungdomsdemokratiarbete – vägledning för Kramfors kommuns kommunhusorganisation*, bygga upp och implementera ett strukturerat barn- och ungdomsdemokratiarbete grundad i barnkonventionen. Implementeringen resulterade i dokumentet *riktlinje för ungdomsträff för demokrati (UTFD)*⁵ Av riktlinjen framgår det att UTFD ska fungera för olika forum som engagerar barn och ungdomar i samhällsutvecklingen.

Syftet med plattformen UTFD är att skapa en plattform där barn och unga aktivt ska ges möjlighet att (1.) uttrycka sig, och (2.) känna sig respekterade, samt (3.) inkluderas i beslut som rör framtiden i Kramfors kommun.

Riktlinjen saknar ett avsnitt för målsättningar, vilket gör att de inte finns tydligt formulerade målsättningar, men följande punkter kan tolkas som målsättningar:

1. ”Rådet ska ge möjlighet för barn och ungdomar att framföra sina önskemål och idéer om hur vi tillsammans formar framtiden i Kramfors kommun.”
2. ”UTFD ska stärka barn och ungdomar att göra sunda livsval, förebygga våld, kriminalitet och missbruk eller användning av alkohol, narkotika, doping och tobak (ANDT).”⁶

För att ytterligare förstå bakgrunden till målsättningarna genomfördes en intervju med kommunens tidigare barnrätts- och ungdomsdemokratisamordnare som grundat ungdomsrådet. Han menar att riktlinjen tagits fram i dialog med ungdomarna som deltar i UTFD. Han säger:

”Jag frågade vad ungdomarna ville, de vill bli inkluderade, få respekt och det är därför de här målsättningarna finns med.”

2.2.2 Slutsatser

Den första målsättningen om ungdomars möjlighet till delaktighet bedöms som tydlig och rimlig för att UTFD ska kunna genomföras på ett bra sätt. Den andra målsättningen bedöms som tydlig, men som mindre rimlig, eftersom det saknas en brottspreventiv inriktning i riktlinjen, vilket gör att genomförandet riskerar att bli inkonsekvent.

---

⁵ Samhällsavdelningen (2020) *Riktlinje för ungdomsträff för demokrati (UTFD)*. KS2019/658.

⁶ Kommunledningsförvaltningen (2020) *Riktlinje för barnrätts- och ungdomsdemokrati*. Diarienummer KS 2019/588.

2.3 Mål/medelanalys – har rätt åtgärd valts?

En mål/medelanalys har utförts för att utvärdera om ungdomsträffen för demokrati som åtgärd bedöms kunna uppfylla målsättningarna. Ungdomsträffen för demokrati har därför analyseras utifrån om samverkansformen är (1.) lämplig som åtgärd för att uppfylla målsättningarna, och (2.) utformats på ett ändamålsenligt sätt. Mål/medelanalysen bygger på den skriftliga dokumentationen av ungdomsrådet samt forskning inom samverkan och brottsförebyggande. Fokus för mål/medelanalysen är på målsättning nr 2.

2.3.1 Resultat

I målanalysen framkom det att målsättning nr 2 upplevs som tydlig, men som mindre rimlig eftersom det saknas en tydlig brottspreventiv inriktning, vilket gör att genomförandet riskerar att bli inkonsekvent. I mål/medelanalysen har en inventering i av liknande preventiva arbetssätt genomförts, för att försöka skapa en rimlighet i målsättningen, och för att kunna bedöma om åtgärden är lämplig, samt om den är ändamålsenligt utformad för att uppnå målsättningen.

Inom forskningen finns det ett flertal definitioner av brottspreventiv och brottsförebyggande, se Riksrevisionen (2010)⁷ med flera. Litteraturgenomgången visar att definitionerna kan delas in på två sätt:

1. ”Alla åtgärder som *syftar till* att minska brottslighet, alternativt *faktiskt minskar* sannolikheten för brott och/eller skadeverkningar.”
2. ”Åtgärder som syftar till att minska brottslighet eller skadeverkningar och som kompletterar det reaktiva och repressiva polisarbetet. Här avses specifika åtgärder som riktas mot orsaker till eller riskfaktorer för brott, exempelvis genom att påverka omständigheter i situationen (situationell prevention), eller genom att minska motivationen hos en person att begå brott (social prevention).”

Den första definitionen används av forskaren Ceccato m.fl.⁸ verksam vid Kungliga Tekniska Högskolan. I forskningsrapporten som hon tagit fram på uppdrag av Boverket, skriver hon att ”*brottsprevention avser varje åtgärd som utformas för att minska den faktiska brottsnivån och/eller den uppfattade rädslan för brott.*” Detta är den mer allmänna hållna definitionen, medan definition 2 mer riktar sig till arbete innan brottstillfället. Ungdomsträffen för demokrati skulle kunna beskrivas som en brottspreventiv samverkan inom social prevention. Eftersom åtgärden syftar till prevention innan brottstillfället.

Söderberg, doktorand i socialt arbete verksam vid Linköping universitetet, beskriver att som begrepp används *prevention* ofta promotivt – främjande – ar-

---

⁷ Riksrevisionen (2010, s.20–21) se Sherman m.fl. 1997, s.454; Lab 2007; Sutie, Cherney & White 2008; Sarnecki 2004; Ekblom 1994; Smith & Tilley 2005

⁸ Ceccato m.fl. (2019) s.37, se LAB 2007

bete. "Prevention innebär således både att främja en positiv utveckling och motverka en negativ".⁹ Även denna definition skulle kunna appliceras på ungdomsrådet för demokrati.

För att finna belägg för om åtgärden är lämplig och ändamålsenlig utformad har Communities that Care (CTC)¹⁰, som är ett styrsystem för långsiktigt och systematiskt preventionsarbete grundat i forskningen studerats. CTC kan sägas ge stöd för ungdomsrådet för demokrati som lämplig åtgärd och en ändamålsenligt utformad. CTC skiljer sig från andra brottspreventiva samverkansformer. Det som CTC har gemensamt med de allra flesta brottspreventiva samverkansformer riktade mot ungdomar är att motverka att ungdomar gör osunda livsval, far illa, hamnar i utsatthet och kriminalitet. De som skiljer CTC från andra brottspreventiva samverkansformer, som exempelvis SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid), är dess fokus. Inom de flesta brottspreventiva samverkansgrupper är fokus på att bedöma individers riskfaktorer och sedan rikta insatser mot identifierade riskgrupper. Inom CTC är fokus i stället på hela gruppen, d.v.s. alla barn och ungdomar. CTC är en relativt ny arbetsmodell med stöd i forskningen. CTC menar att de flesta problem uppstår utanför den identifierade riskgruppen, som förklaras med att fokus bör vara på att förstå orsaken och inte på symtom. CTC menar att de inte räcker att enbart titta på individer/riskgrupper, utan att fokus bör vara på hela gruppen, eftersom omgivningen är avgörande, d.v.s. livsmiljöer och relationer. Inom CTC så delar de in preventivarbete inom tre nivåer; *uttalade problem, utvald riskgrupp och universell prevention*. De menar att de är i den tredje gruppen som mer fokus behövs.¹¹ CTC kan sägas ge stöd för ungdomsträffen för demokratis utformning, om ungdomsrådet ses som en socialt brottspreventiv samverkan inom universell prevention, med fokus på orsaker och inte symtom. Detta eftersom ungdomsträffen för demokrati riktar sig till alla barn- och ungdomar upp till och med 25 år, d.v.s. både skolelever samt UVAS. Målet med samverkan är bredare än att arbeta med symptomen, och med prevention riktad mot uttalade problem, riktade mot riskgrupper, till att handla om att motverka orsakerna, d.v.s. fokus för åtgärden är på livsmiljö och relationer. Vilket gör att åtgärden kan beskrivas som en social brottspreventiv samverkan inom universell prevention, med fokus på orsaker och inte symtom.

2.3.2 Slutsatser

Om ungdomsträffen för demokrati tolkas som en social brottspreventiv samverkan inom universell prevention, med fokus på symtom, skulle åtgärden bedömas som en lämplig åtgärd för att uppfylla målsättningarna, samt vara ända-

---

⁹ Söderberg (2013), Brottsprevention och samverkan, i Brottsprevention i Östergötland – en kartläggning av aktiviteter och kunskapsläge s.9

¹⁰ Communities that Care (CTC) är ett styrsystem för långsiktigt och systematiskt preventionsarbete.
<https://malmo.se/Communities-That-Care-CTC.html>

¹¹ <https://malmo.se/Communities-That-Care-CTC.html>

målsenligt utformad. Eftersom CTC är relativt nytt och även andra brottspreventiva samverkansformer som SSPF med fler, saknas det inom forskningen kunskaper om dess effekter.

2.4 Genomförandeanalys – hur har de planerade åtgärderna genomförts?

Genomförandeanalysen av ungdomsträffen för demokrati består av flera delar. Analysen har inneburit en systematisk uppföljning och dokumenterande av projektets genomförande. En del av analysen har inneburit observationer av ungdomsträffen för demokratiska möten, för att ta reda på i vilken utsträckning som åtgärden genomförts, och hur väl den genomförts. För att ta reda på vilket mottagande åtgärden fått, samt dess framgångsfaktorer och försvårande faktorer har en enkätundersökning samt intervjuer med deltagarna i ungdomsrådet genomförts. Detta för att (1.) identifiera framgångsfaktorer och försvårande faktorer inom process/arbetssätt, och organisation/ramar. Dels (2.) för att ta reda på hur arbetssättet uppfattas av deltagarna.

2.4.1 Genomförande enligt riktlinjen

Ungdomsträffen för demokrati har träffats vid fem tillfällen under 2021, i enlighet med riktlinjen.¹² Ansvarig för ungdomsträffen för demokrati har ansvarat för dagordningen, sammankallat samt fört minnesanteckningar. Inför mötena har ansvarig för ungdomsrådet tagit emot önskemål, synpunkter och besvarat eventuella frågor som barn- och ungdomar lämnat in i förhand. Enligt riktlinjen ska mötena ske fysiskt i biblioteket eller kommunens övriga lokaler, men på grund av rådande coronarestriktioner har delar av deltagarna deltagit digitalt via Microsoft Teams och delar från en lokal på skolan eller kommunhuset.

2.4.2 Deltagande

Enligt riktlinjen ska representanter från samhällsavdelningen, välfärdsförvaltningen, bildningsförvaltningen samt politiker: kommunalråd, kommunstyrelsens vice ordförande och oppositionsråd delta i mötena. I riktlinjen framgår även att max sex ungdomar ska delta på mötena. Att riktlinjen sagt max sex ungdomar, har inte följts, utan ungdomsrådet består av nio ungdomar.

Under mötet i februari kl. 13:00-14:30 deltog representanter och politiker enligt riktlinjen. Under mötet deltog sju ungdomar, vilket är en fler än enligt riktlinjen. Av ungdomarna var sex flickor och en kille. En av ungdomarna tillhör målgruppen KAA/ UVAS.

Efter 25 minuter av mötestiden behöver två av ungdomarna avvika för att gå på lektioner. Efter 50 minuter av mötestiden avviker två tjänstepersoner från kommunen för att delta på andra möten. För att försöka mäta ungdomarnas deltagande under mötet klockades deras samtalstid som uppgick till sex minuter av 90 minuters mötestid, vilket utgör 6,6 procent av mötestiden. De flesta tjänstepersoner och politiker deltog aktivt i de frågor som behandlades under mötet, medan en satt med sin Ipad.

---

¹² Samhällsavdelningen (2020) *Riktlinje för ungdomsträffen för demokrati (UTFD)*.

Under mötet i april kl. 13:00-14:30 deltog representanter från alla avdelningar och politiker i enlighet med riktlinjen, samt fyra ungdomar, varav alla tjejer. 30 minuter in i mötet lämnar samtliga ungdomar mötet för att medverka på prov. Det innebär att ungdomarna deltog i en tredjedel av mötestiden. Under mötet uppgår barn- och ungdomarnas taltid till mindre än en minut.

Under mötet i augusti kl. 13:00-14:30 deltog representanter från alla avdelningar och politiker i enlighet med riktlinjen, samt två tjejer som är skolelever, och två killar från målgruppen KAA/UVAS. Alla ungdomar deltog under hela mötet. Med på mötet var även rektorn från Ådalsskolan som presenterade en ny app för medborgare, samt en representant från Leader höga kusten. Dessvärre kunde enbart en person från Urban Utveckling delta, vilket gjorde att det inte fanns möjlighet att både klocka den tid som ungdomarna talade samt föra anteckningar. Av observationsanteckningarna framgår det att ungdomarna framför allt representanterna från KAA/UVAS tog och fick stort utrymme, och delade med sig av sina förslag och reflektioner under mötets gång.

Under mötet i oktober kl. 13:00-14:30 deltog representanter från alla avdelningar, samt fyra ungdomar, varav en tjej och tre killar från målgruppen KAA/UVAS. Under mötet deltog även en representant från Sveriges ungdomsråd. Under mötet klockades tiden som ungdomarna pratade och det uppgick till åtta minuter, framför allt ungdomar från målgruppen KAA/UVAS, vilket motsvarar 8,8 procent av mötestiden.

Under mötet i december kl. 13:30-15:00 närvarande representanter från alla avdelningar samt politiker. Däremot hade mötet bokats under nationella proven, och ungdomarna uteblev således. Inga ungdomar från målgruppen KAA/UVAS deltog. På mötet deltog en representant från Motorgården som berättade om planerna för deras arbete framåt i och med stödet från Allmänna arvsfonden.

2.4.3 Innehåll

Mötena följde en dagordning, som inleddes med att kommunalrådet öppnar mötet och hälsar alla välkomna, följt av en presentationsrunda. Därefter går mötena vidare till genomgång av föregående mötesanteckningarna. Följt av rapportering av de olika uppdrag som kommunen fått av ungdomarna. Därefter avhandlas frågor från ungdomarna, följt av nya uppdrag till ungdomsrådet. Därefter avhandlas punkten kommande och planerade aktiviteter. Mötena avslutas med övriga frågor, samt att nytt mötesdatum planerades in. Kommunalrådet avslutar mötena.

Mötena fungerar i enlighet med riktlinjen, där ungdomarna ger kommundienstämman och politiker uppdrag. Däremot har tjänstepersoner och politikerna inte givit ungdomarna något uppdrag.

2.5 Uppdrag som ungdomarna givit kommunen:

För att kunna utvärdera hur väl åtgärden genomförts i enlighet med riktlinjen, samt som en social brottspreventiv samverkan inom universell prevention, har de uppdrag som ungdomarna givit kommunen, samt de uppdrag ungdomarna fått av kommunen, sammanställts.

2.5.1 Motorgården Kråkan

Ungdomarna gav kommunen i uppdrag att hitta en lokal för motorgården Kråkan. Kommunen har hjälpt ungdomarna med att hitta en lämplig lokal och hjälpt motorföreningen att i samverkan med Leader Höga kusten öka stöd från Allmänna Arvsfonden för finansiering. Ansökan beviljades och motorgården har nu både lokal och finansiering. Den nya lokalen och ekonomiska stödet från Allmänna Arvsfonden möjliggör för ungdomarna att möblera om lokalen och köpa in verktyg för reparation av fordon. Eftersom motorgården är en del av en större motorklubb erbjuds ungdomarna utbildningar av kunniga mekaniker och bilentusiaster. Målsättningen är att motorgården Kråkan ska vara öppen för alla, även de som inte kör EPA-traktor och bli en plats för ungdomar att umgås.

2.5.2 Idrott-volleyboll

En av ungdomarna fick i uppdrag av andra elever på skolan att lyfta förslaget Volleyboll i ungdomsrådet. Ungdomen menade att det tidigare varit möjligt att spela volleyboll men att verksamheten har lagts ner. Kommunen förklarade för ungdomarna att de behöver hitta en förening som kan erbjuda volleyboll för att kommunen ska kunna hyra ut en lokal. Kultur- och fritidsenheten vid Kramfors kommun var i kontakt med den förening/ungdomar som visade intresse för att hyra en lokal för idrott/volleyboll. Föreningen/ungdomarna fick uppgifter om kontaktperson till idrottshallarna samt information/länk till bokning av hall. Därefter hände inget, och volleybollen har inte kommit i gång i december 2021. Uppdraget avslutades av ungdomsrådet i december 2021.

2.5.3 Dans

En av ungdomarna i ungdomsrådet gav kommunen i uppdrag att hon och några fler ungdomar vill dansa, men att det saknas en danslärare i kommunen. I ett första steg kontaktades Kulturskolan. Ungdomen får kontaktuppgifter till Kulturskolan för att tala om vilken typ av dans som efterfrågas. Ungdomen som gav förslaget tog kontakt med Kulturskolan som hade möjlighet att hjälpa till med dansläraren men ungdomen hade förväntat sig att dansen skulle ske mer frekvent. Nuvarande samordnare för ungdomsrådet tillsammans med bibliotekarien tog kontakt med ett studieförbund. Samordnaren för ungdomsrådet deltog tillsammans med intresserade ungdomar vid ett möte med studieförbundet, där lokal, finansiering och teknik diskuterades. Ungdomen fick stöd med lokal för dans, och en applikation betalades av kommunen med koreografier som ungdomen sedan lär sig och lär ut till de andra ungdomarna. Ett gäng ungdomar deltar i december 2021 i danslektionerna. Ungdomen efterfrågade sedan hjälp med att sprida informationen om dansträningen och kommunen hjälpte till med information på kommunens hemsida och i deras sociala medier. På mötet i december 2021 beslutade ungdomsrådet att se uppdraget som slutfört.

2.5.4 Busshållplatsen vid IP för Gudmundrå- och Ådalsskolans elever

En ungdom har fick i uppdrag av andra elever att i ungdomsrådet lyfta problematiken med busshållplatsen, som är belägen på ett sådant sätt att eleverna som åker med bussen inte hinner ta sig till skolan i tid på morgonen. Kommunen såg över olika lösningar, däribland att ändra tidtabellen för bussen, ändra lektionstider eller bygga om så att vägen mellan busshållplatsen och skolorna blir bättre planerad, snabbare samt tryggare än idag. Kommunen bestämde sig för en ombyggnation som är större än att enbart flytta busshållplatsen och

därav tidskrävande. Finansieringen blev en fråga för kommande budgetprocesser. Ungdomarna informeras löpande om processen. Sommaren 2021 togs beslut om att temporärt flytta busshållplatsen för avstigning för att eleverna ska hinna i tid till lektionerna. När kommunen informerar ungdomarna om att busshållplatsen flyttas framkom det att det även är problem med att hinna till bussen på eftermiddagarna. Samhällsavdelningen fick i uppgift att ta med frågan om påstigning på bussen i det större ombyggnadsprojektet, eftersom det innebär flyttning av parkeringsplatser. Resultatet för 2021 blir att busshållplatsen för avstigande har flyttats närmare skolan, så att eleverna på morgonen hinner till sina lektioner i tid. En större ombyggnation planeras, för att även lösa situationen för påstigning.

2.5.5 Uppdrag från UVAS

Ungdomar som varken arbetar eller studerar gav kommunen i uppdrag att få stöd och hjälp med en mötesplats, meningsfull fritid, skola/utbildning, arbete/inkomst och hälsa/sjukvård. Efter att ett möte hölls kom ungdomarna fram till att de vill att fokus ska vara på att skapa en mötesplats. Behovet av en mötesplats tas upp under kommande budgetprocesser. Kommunen har fått statligt stöd från Delegationen för Demokrati för att ta fram ett underlag för en mötesplats. Kommunen informerar ungdomarna om att en mötesplats är en längre process, eftersom det är en resursfråga samt att de är i stadiet att utreda vilken typ av mötesplats som efterfrågas, samt hur verksamheten ska se ut.

Ungdomarna från målgruppen UVAS, och tjänstepersoner och politikernas visioner om en mötesplats, ser olika ut. Ungdomarnas vision är att det ska finnas en plats att ta det lugnt på och spela olika typer av spel, exempelvis en spelhall. Kommunens vision är snarare att det ska finnas en mötesplats för ungdomarna att få stöd från kommunens olika förvaltningar.

2.5.6 Digital plattform – ungdoms-app

Kommunen är initiativtagare till en att ta fram en digital plattform för ungdomarna. En ungdom från målgruppen KAA/UVAS visar intresse för att vara med i utformningen av applikationen och menar att ungdomar kan komma med bra input på hur en app bör utformas för att bli användarvänlig. Kommunen har tagit intresset vidare och i arbetsgruppen för den ungdoms-appen finns nu representanter från KAA/UVAS, högstadiet och en representant från gymnasiet söks. Målsättningen är att appen med grundläggande funktioner ska vara klar i november 2021 och kunna laddas ner via app-store eller Google play. Efter att appen testats under ett tag ska sedan ungdomar få vara med och ge förslag till förbättringar.

2.5.7 Frågor som tas upp av ungdomar på mötena

Frågor som ungdomarna tar upp på mötena är kopplade till brist på aktiviteter efter skoltid för barn och unga i kommunen, vilket skapar oroligheter bland barn och unga.

En av ungdomarna tillägger under ett av mötena att hon upplever att det saknas aktiviteter för barn- och ungdomar i Kramfors. Hon säger att under Corona pandemin har de aktiviteter som finns ställts in, vilket hon upplever ha lett till fler bråk på skolan samt att fler ungdomar missköter sin utbildning. Ungdomen kan sägas uppleva en frustration att uppdraget kommunen får av ungdomarna

tar tid, hon uttrycker sig: *"Jag vill att vi ska göra de saker vi pratar om. Barn har inget bättre för sig än att bråka."* Ungdomens information gör att representanterna från kommunen och politikerna börjar diskutera om digitala lösningar skulle fungera. En elev säger att hennes handbollslag haft en digital träning, och att det är ett alternativ. En elev förslår digitala lektioner i dans. Därefter lämnas diskussionen.

Under mötet i oktober lyfter ungdomarna från målgruppen KAA/UVAS, att Barks, som är kyrkans ungdomsgård ska läggas ner. De berättar att Bark under en lång tid kämpat för att bedriva verksamheten, men att de nu tagits beslut att ungdomsgården ska läggas ned till följd av resursbrist. Ungdomarna lyfter att Bark är en bra ungdomsgård och tycker att kommunen borde sponsra dem för att kunna behålla sin verksamhet. En kille säger *"det är bra för ungdomar att vara där i stället för att göra skit."* En annan kille säger *"nu blir det kallt och ungdomar har ingenstans att vara, alla har inte pengar att åka i väg och göra saker, alla har inte Epa-traktor, därför finns det konflikter. Har man ingenstans att vara kan man hamna på fel plats där man inte ska vara, då allt kan börja, det kan bli värre, bättre på ungdomsgården än på glid."* Ytterligare en kille säger *"de kämpar men ingen verkar vilja hjälpa dem, de ska stänga ner i mars. De har kämpat hårt. De är alltid öppet varje dag, därför det är bra."*

Tjänstepersonernas och politikernas svar är att de fått information om att Bark ska läggas ner, och att de arbetar med att ta fram ett förslag på hur kommunen kan arbeta med aktiv fritid för barn i alla åldrar, och att de inte landat i det än, men att ett förslag arbetas fram och att det i ett nästa steg ska gå genom politikerna, som i sin tur sätter budgeten. Det kan ta upp till ett år.

Ungdomarna menar att det inte får bli ett glapp mellan ungdomsgården och motsvarande. De vill delta i planeringen.

Kommuntjänstepersoner förklarar att de kom plötsligt att Bark skulle lägga ner och att de ska arbeta med att ta fram ett koncept och sätta en budget. Därefter ska ungdomarna få vara med och utforma aktiviteterna.

2.6 Slutsatser

Ungdomsrådet bedöms utföras väl i den meningen att ungdomarna ger kommunen uppdrag som kommunen sedan arbetar vidare med. Uppdragen som kommunen fått från ungdomarna stärker ungdomsrådets inriktning som en social brottspreventiv samverkan inom universell prevention. Eftersom uppdragen kommer både från skolelever samt ungdomar inom målgruppen UVAS, och där uppdragen kommer flera barn och unga till gagn. Genomförandet bedöms som mindre bra för att uppnå målsättning 1, eftersom ungdomar ofta behöver lämna mötena för att medverka på lektioner. Vilket gör att deras möjligheter att framföra önskemål och idéer till kommunen och politiker minskar, eftersom deras närvaro uteblir för de punkter som inte hinner behandlas innan de lämnar, exempelvis punkten frågor från ungdomarna och nya uppdrag till ungdomsrådet. Rekommendationen blir därför att flytta upp punkten "nya uppdrag" och "frågor" högre upp i dagordningen. Värt att komma ihåg är att genomförandeanalysen inte ger svar på vad åtgärderna har för effekter.

2.7 Finns det evidens för att uppdragen är brottsförebyggande?

En litteraturöversikt har genomförts för att se om det finns belägg för att de uppdrag som ungdomarna givit kommunen är brottsförebyggande. I litteraturöversikten har ett samband mellan sport och minskad brottslighet samt kriminalitet funnits. Den förklarande faktorn är att sport utgör en sammanhållning och social inkludering. I litteraturen finns även belägg för att organiserade aktiviteter efter skoltid har en positiv inverkan på skolresultatet.¹³

I litteraturen beskrivs sport och fysisk aktivitet för barn och unga som en strategi för att minska brottslighet och kriminalitet. Lokalisering av den fysiska aktiviteten, dess utformande samt infrastrukturen runt aktiviteten, beskrivs som viktiga parametrar för att göra sporten socialt tillgänglig som mötesplats.¹⁴ För att lyckas med det behöver utövarna inkluderas i utformningen. Tillgången till aktiviteter beskrivs kunna stärka det sociala kapitalet i ett område, eftersom sport har en potential att nå ut till många barn och ungdomar. Delaktighet genom deltagande i sport skapar en gemenskap och minskar sociala exkluderingen.¹⁵

I en australiensisk studie har en insats som använder sport för att minska antisocialt beteende bland ungdomar med riskfaktorer för att hamna i kriminalitet undersökts. Studien visar att den fysiska aktiviteten minskade ungdomarnas tristess och understimulering, som motverkar depression, negativ distraktion och ensamhet. Studiens slutsats är att fysisk aktivitet fungerat som en mekanism för att avleda ungdomar från antisocialt beteende.¹⁶

I en svensk studie har aktiviteter efter skoltids påverkan på ungdomar studerats. Studien visar att aktiviteter efter skolan har en positiv effekt på skolresultat, social inkludering och ungas sociala utveckling. Studien fokuserar främst på strukturerade aktiviteter som leds av vuxna, men inkluderar även fritidsgårdar som exempel på ostrukturerade aktiviteter. Studien har även studerat hur kön, socioekonomisk tillhörighet och etnisk bakgrund påverkar ungas benägenhet att delta i aktiviteter utanför skolan. Slutsatsen är att ungdomar som tillhör hushåll med högre socioekonomi tenderar att i högre grad delta i organiserade aktiviteter än ungdomar som tillhör hushåll med lägre socioekonomi.¹⁷

---

¹³ Bailey*, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Educational review*, 57(1), 71-90.

¹⁴ Cameron, M., & MacDougall, C. J. (2000). *Crime prevention through sport and physical activity* (Vol. 165). Canberra: Australian institute of criminology.

¹⁵ Bailey*, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Educational review*, 57(1), 71-90.

¹⁶ Morris, L. (2003). Sport, physical activity and antisocial behaviour in youth. *Trends and issues in crime and criminal justice*, (249), 1-6.

¹⁷ Behtoui, A. (2019). Swedish young people's after-school extra-curricular activities: attendance, opportunities and consequences. *British Journal of Sociology of Education*, 40(3), 340-356.

Litteraturen generellt inom området är dock relativt ny och det finns en kunskapslucka som kräver vidare empiriska undersökningar.¹⁸

I litteraturöversikten har det även förekommit vetenskapliga artiklar som hävdar motsatsen till det som beskrevs ovan. De artiklarna menar att en aktiv fritid inte är metoder för att minska brott och kriminalitet.¹⁹ I en rapport från forskningsenheten på Polishögskolan framgår det att fritidsaktiviteter inte har en brottsförebyggande effekt. Rapporten menar i stället att utformning av aktiviteter som sker i samarbete mellan skolan och polisen kan ha en brottsförebyggande effekt.²⁰

2.7.1 Slutsatser

Evidens finns till viss grad att de uppdrag som ungdomsrådet haft kopplade till aktiviteter för barn och unga är brottsförebyggande, och att ungdomarna har en vetenskaplig grund för sina argument under avsnitt 2.5.7. Aktiviteterna är även utformade tillsammans med barn och unga, sedan behöver enligt litteraturöversikten även andra parametrar vägas in som inte är utvärderade inom ramen för denna processutvärdering.

---

¹⁸ Bailey*, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Educational review*, 57(1), 71-90.

¹⁹ Sarnecki, J. (1983): Fritid och brottslighet. BRÅ-rapport 1983:7, Stockholm: Liber.
Poyner, B. (1993): What works in crime prevention: an overview of evaluations. *Crime Prevention Studies* 1

²⁰ Wikström, P. O., & Torstensson, M. (1997). Lokalt brottsförebyggande arbete. *Organisation och inriktning. Rapport från Problemgruppen*, 2.

3. Deltagarnas upplevelse

Avsnittet bygger på enkätundersökningar och intervjuer med representanter från ungdomsrådet, i intervjuerna och enkäterna finns tjänstepersoner, politiker och ungdomar representerade.

3.1 Arbetssätt

Arbetssätt syftar i den här rapporten på framväxten från idén och beslutet om ungdomsrådet, och ses som den övergripande termen för implementation, organisation, förankring och utveckling. Ett arbetssätt ses inte som statiskt utan ses en levande process.

3.1.1 Inställning till arbetssätt

Tjänstepersoner och politiker upplever sig vara neutralt eller positivt inställda till arbetssättet, som till en hög grad uppfyller deras förväntningar. Arbetssättet upplevs som framgångsrikt, och de känner ett engagemang.²¹

Ungdomarna är positivt inställda till arbetssättet och upplever att det motsvarar deras förväntningar. Ungdomarna upplever att tjänstepersonerna och politikererna har ett engagemang, vilket motsvarar deras självskattning. Bland ungdomarnas svar känner en del sig engagerade till viss mån och en del mycket engagerade.²²

3.1.2 Upplevelser av arbetssättet

Arbetssättet har tagits fram för att uppfylla syftet med ungdomsrådet:

”Syftet är att skapa en plattform där barn och unga aktivt ska få möjlighet att uttrycka sig och känna sig respekterade och inkluderade i beslut som rör framtiden i Kramfors kommun. Ungdomar ska ges möjlighet till ett ökat inflytande, deltagande och engagemang i samhällsutvecklingen.”²³

Deltagarnas upplevelse är att ungdomsrådet fungerar som en plattform för barn och unga att uttrycka sig, och lämna uppdrag till kommunen. Ungdomarna upplever även att de blir respekterade och att de blir lyssnade på.²⁴ I intervjuerna framgår det att ungdomarna upplever ökad inflytande, deltagande och engagemang.

Citat från ungdomar:

”UTFD möjliggör för ungdomar att uttrycka sig och sina åsikter, vad man vill ha för nytt, väldigt ofta är det vuxna po-

”Framför allt har jag lärt mig att man faktiskt kan påverka. Det finns folk som vill lyssna, som också vill göra vårt samhälle bättre. Jag har även fått fler perspektiv, idéer och generell information

²¹ Enkätundersökning tjänstepersoner/politiker, (september 2021) (8/9 svarande)

²² Enkätundersökning ungdomar (september-oktober 2021) (3/9 svarande)

²³ Samhällsavdelningen (2020) *Riktlinje för ungdomsträff för demokrati (UTFD)*. KS2019/658.

²⁴ Enkätundersökning ungdomar (september-oktober 2021) (3/9 svarande)

litiker som bestämmer allt som rör ungdomarna, nu får ungdomarna vara med och bestämma om sin egen miljö.”

– skolelev

”Det bästa är att unga får lära sig hur ett samhälle ser ut, men också komma med egna förslag, ha makt och möjlighet att påverka det som berör dem i ett samhälle.” – skolelev

”Det är en familjär och förståelig miljö, där inga idéer eller förslag är vare sig för små eller för stora, och man tas på allvar oavsett. Det är mycket lättare att påverka när man pratar med folk som är öppna för förändring, och som vill ha ens åsikter och tankar. Det är lättare att få igenom förslag när man tar det med vuxna som kan ta det vidare till rätt personer som man behöver prata med, i stället för att man själv tar kontakt med dem.” – skolelev

om vad som finns i kommunen, och vilka man kan ta kontakt med om man har en idé om förändring.” – skolelev

”Att det finns en grupp människor som är villiga att lyssna, ge oss unga en talan och ge oss sin tid.”

- UVAS

I intervjuerna med tjänstepersoner och politiker framgår dialogen mellan ungdomar och tjänstepersoner samt politiker som en framgångsfaktor, och att det ger en tyngd i att uppdragen kommer direkt från ungdomarna.²⁵

Citat från tjänsteperson/politiker:

”[g]er ungdomar kontakt med Kramfors kommun, både tjänstepersoner och politiker. Har kommit in frågor till kommunen som kanske inte annars hade förts fram. Ser värde i utbyte av information och tankar.” – enkätsvar tjänsteperson/politiker

”Det är bra att politikerna är med och att ungdomarna får komma nära, att ungdomarna ser att man prioriteras och att politiker och tjänstemän tycker det är viktigt.”

- tjänsteperson

”Det är en styrka i att det kommer från ungdomarna [...] De frågor man tror är viktiga för unga människor är inte alls det viktigaste.”
– politiker

”Det blir lättare när det kommer direkt från ungdomarna, det ger en annan tyngd. Vill dem att vi ska göra något, måste vi göra det, vi kan inte ge avslag hela tiden.” - tjänsteperson

”Jag har fått nya kunskaper om vad vi har och vad som finns. Inga jättestora saker men när ungdomarna berättar saker ger det insikt. Det ligger tyngd i att det kommer direkt från ungdomarna.” – tjänsteperson

Även om arbetssättet upplevs som framgångsrikt, finns försvårande faktorer i dialogen mellan vuxna och barn. Vuxna upplever det svårt att behålla ungdomarnas intresse, och ibland att det är svårt att faktiskt kunna göra verklighet

---

²⁵ Enkätundersökning, (september 2021) (8/9 svarande)

av de uppdrag som kommer in av ungdomarna. Ungdomarna upplever samtidigt att det stundtals är frustrerande att de uppdrag de givit kommunen tar tid att genomföra.²⁶

I intervjuerna med tjänstepersoner och politiker framgår det i samtalen att det är viktigt att ungdomarna förstår arbetsprocessen från idé till resultat. I samtal med de som arbetar nära ungdomarna framkommer behovet av att inkludera barn och ungdomar i hela arbetsprocessen, för att skapa en förståelse för den kommunala organisationen. En tjänsteperson resonerar:

”Mer aktiviteter så att de får känna sig delaktig. Ja, de är med på mötet men låt dem vara med under hela processen. Inte bara idén, utan gå med runt och kolla, låt dem vara delaktiga.” – tjänsteperson

Den försvårande faktorn som lyfts är utmaningen med att skapa en förståelse för byråkratin i arbetssättet, d.v.s. att det kan ta lång tid, och att alla idéer inte kan förverkligas.

Citat från tjänstepersoner/politiker:

”Det är en fin balans, ungdomar lämnar förslag och sedan tar det lång tid. Återkopplingen till ungdomarna är den största utmaningen. De behöver ”bevis” för att saker ska hända.”- tjänsteperson

”Det som kan vara en svårighet är att ungdomsvärlden och vuxenvärlden fungerar så olika. Unga vill se att det händer saker snabbt, men det är så mycket resurser och saker som tar lång tid. Det kan vara en svårighet att enas i det.” – tjänsteperson

”Viktigt med en medvetenhet [...]. Är lätt att starta en fråga men frågan ska kunna hanteras, d.v.s. synka förvaltningar och resultat. Handlar om resurser.”- tjänsteperson

*”Vi är så regelstyrda att allt tar tid vilket inte riktigt ungdomar förstår. Allt är byråkratiskt men ungdomarna vill att det sker snabbt.”
- politiker*

”Att åtgärder tar för lång tid för att hålla upp ungdomarnas intresse.” – enkätsvar tjänsteperson/politiker

*”Risken är att man inte kan uppfylla förväntningar. Det ledsnar när de inte får gehör för sina storslagna idéer.”
– tjänsteperson*

---

²⁶ Enkätundersökning ungdomar (september-oktober 2021) (3/9 svarande)

”Vi måste utveckla engagemanget för ungdomarna, det behövs engagerade personer att hålla i det. Det svåra är att få ungdomar att delta. [...] Risken är att tappa ungdomarna. Vi måste visa att vi gör någonting här och det gör vi så att ungdomarna inte endast måste ställa frågor.”

– grundaren av rådet

Även under observationerna framgår det att ungdomarna har svårt att förstå den byråkratiska arbetsprocessen, som ofta är tidskrävande. Framför allt är det målgruppen KAA/ UVAS, som upplever att det tar för lång tid för kommunen, ett konkret exempel är att kyrkans ungdomsgård ska läggas ner, och kommunen behöver tid på sig att ta fram ett alternativ kopplat till budgetarbete. I enkätundersökningen är det en ungdom som upplever frustration:

”Ibland blir det mer prat och mindre görande, vilket känns som att det får oss att vara kvar på ruta ett.”²⁷ – skolelev

Framgångsfaktorer:

- Att ungdomarna upplever ökad delaktighet och inflytande i de beslut som rör ungdomar i Kramfors.
- Att tjänstepersoner och politiker upplever dialogen med ungdomar som givande i deras arbete med att ta rätt beslut rörande ungdomar i Kramfors.
- Att uppdragen kommer direkt från ungdomarna som skapar en tyngd i att leverera för tjänstepersoner och politiker.

Försvårande faktorer:

- Att skapa en förståelse bland ungdomarna för kommunens organisation/byråkratin, och att de uppdrag ungdomarna ger kommunen kan ta tid.

3.2 Implementering

Implementering i den här rapporten syftar till hur ungdomsrådet införts inom ordinarie verksamhet för kommunstyrelsen, kommunens förvaltningar, de politiska partierna och bland ungdomarna.

3.2.1 Implementering i kommunen

Kommunfullmäktige tog beslut om ungdomsrådet, och implementeringen bedöms fungerat bra. Deltagandet från kommunfullmäktige och kommunens förvaltningar har i hög grad funnits representerade i ungdomsrådet. I intervjuerna framgår det även att representanterna informerat om ungdomsrådet för sina medarbetare. Implementeringen inom kommunen bedöms vara god.

3.2.2 Implementeringen bland ungdomar

För att ta reda på vilka metoder som använts för att införa arbetssättet i skolorna och inom målgruppen KAA/UVAS, intervjuades kommunens tidigare barnrätts- och ungdomsdemokratisamordnare som grundade ungdomsrådet. I

²⁷ Enkätundersökning unga (september-oktober 2021) (3/9 svarande)

intervjun framgår det att implementeringen började inom ramen för arbetet med ungdomsdemokrati, som sedan blev ungdomsrådet och beslutades av kommunfullmäktige.

Citat från kommunens tidigare barnrätts- och ungdomsdemokratisamordnare:

”I oktober 2019 funderade jag över vilka målgrupper vi har, de som är i skolan och de som inte är i skolan. Jag kontaktade skolan och kommunalt aktivitetsansvar för att rekrytera ungdomarna till arbetet genom att bjuda in till att presentera barnkonventionen. Detta genom en workshop på Hotell Kramm men 5–10 ungdomar, även 2 föräldrar var med. Under workshopen gick vi igenom barnkonventionens grunder och barn och ungas rättigheter. Jag fick mycket synpunkter hur de har behandlats tidigare och hur skolan och andra verksamheter har fungerat. Där bildade jag det bandet med dessa ungdomar. Jag ville ha en plats för oss att träffas och hörde av mig till biblioteket. Sen träffade jag dem andra gången och berättade att vi ska börja med ett aktivt ungdomsarbete och börja träffas regelbundet. Sen gick jag runt till skolor och berättade om ungdomsrådet för alla elevråd och berättade av att de har möjlighet att påverka.”

I intervjun med kommunens barnrätts- och ungdomsdemokratisamordnare framgår det att en framgångsrik metod i implementeringen av arbetssättet varit i relationsskapandet med ungdomarna via fysiska träffar.

I intervjuerna med ungdomarna framgår det att det delvis delgivits information om ungdomsrådet via skolorna i samband med uppstarten av ungdomsrådet. Däremot beskrivs informationen som bristfällig:

Citat från ungdomar:

”Jag personligen var väldigt tveksam när jag gick med, eftersom det fanns väldigt lite information.”
– Skolelev

”Det behövs information om att det faktiskt finns. Jag tror inte att det är många som vet om det. Jag visste inte det förens min mentor föreslog att jag gick med.”
– Skolelev

I intervjuerna med tjänstepersonerna och politikerna framgår det tydligt att de saknas kunskap och förståelse för vilka metoder som använts för att implementera arbetssättet i skolorna, och vilka metoder som används för att locka nya ungdomar till ungdomsrådet, i samband med att de som är med i ungdomsrådet går ut skolan och lämnar ungdomsrådet. Upplevelsen är att ungdomsrådet fortfarande är i en implementeringsfas i skolan, och att det behövs rutiner för hur skolan ska arbeta med ungdomsrådet.

Citat tjänstepersoner och politiker:

”Det är en stor utmaning vi har för att få det att komma på högre

”Mycket är beroende av skolan tycker jag, de är duktiga och jobbar med de här frågorna. Det är ju

nivå. Det behövs ansvar och uppdrag att arbeta mot någon funktion på skolan.” -tjänsteperson

”Att få hela länken att fungera, då måste skolan hjälpa till att föra fram det.” – politiker

där ungdomarna har kontakt dagligen. Sedan är det ju polis och socialen, de borde vara med, kanske inte jämt men någon gång för avstämning.” -tjänsteperson

Ungdomarna delger flera förslag på hur ungdomsrådet kan nå ut till fler barn och ungdomar i Kramfors kommun. Förslag som återkommer i intervjuerna är att dela information på sociala- och digitala plattformar där ungdomar finns, exempelvis dela resultat av ungdomsrådets arbete på Instagram. I intervjuerna lyfts även behovet av att informera skolorna om ungdomsrådet, och att tjänstepersoner och politikerna anordnar workshops. Något som genomförts i form av idéverkstäder och hackathon som ett komplement till ungdomsrådet, och som resulterade i ökad dialog mellan ungdomar, tjänstepersoner och politiker, samt intresse från ungdomar att delta i ungdomsrådet.

”Jobba mer kring att informera ungdomarna. Kontakta rektor, sedan lärare, sedan måndagsmötet. Kanske ha en workshop, eller boka klassrum och prata om UTFD, och att det är roligt samt bra att ha på CV.” – Skolelev

Framgångsfaktorer

- Implementeringen inom kommunens verksamhet upplevs fungera bra.
- Genom de metoder som använts i implementeringen har målgruppen skolelever och KAA/UVAS nåtts.
- En framgångsfaktor i implementeringen har varit att arbeta med att träffa ungdomarna fysiskt i person, för att bygga relationer.

Försvårande faktorer

- Saknas kunskap och förståelse för hur implementeringen av arbets sättet skett/sker på skolorna.
- Saknas rutiner för hur skolorna löpande ska arbeta med ungdomsrådet, för att samla in uppdrag, frågor och funderingar samt löpande informera om ungdomsrådet, för att få nya elever att engagera sig.
- Saknats information till ungdomar i implementeringen, som gjort det svårt för dem att ta ställning till om de vill delta i ungdomsrådet.

3.3 Organisation

Organisation i den här rapporten syftar till ungdomsrådets struktur/ordning och ansvarsfördelning.

3.3.1 Representation & ansvarsfördelning

I riktlinjen för ungdomsträffen för demokrati²⁸ framgår det att ungdomsrådet ska bestå av max sex barn/ungdomar, och representanter från samhällsavdelningen, välfärdsförvaltningen, bildningsförvaltningen, politiker: kommunalråd, kommunstyrelsens vice ordförande och oppositionsråd.

3.3.2 Representation inom kommunen

Konstellationen av representanter från kommunen upplevs fungera bra. I intervju med nuvarande ansvarig för ungdomsrådet framgår fördelar med att vara en mindre kommun, i form av vana att arbeta över förvaltningsgränserna och i nära dialogen med politikerna:

”Jag tror att det handlar om nätverken och vanan att arbeta tillsammans. Framför allt närheten, det jag kallar för organisationskulturen. Vi har samtal och dialog, lite ”Kramfors-modellen”. – tjänsteperson

I en intervju med kommunens tidigare barnrätts- och ungdomsdemokratisamordnare förklarar valet av representerade i organisationen:

”Om ungdomarna vill ha svar på frågor ska de inte behöva gå via flera personer. Därför blev det cheferna över avdelningarna och förvaltningarna. På så sätt har vi minskat glappet, nu har ungdomarna direktkontakt med cheferna och politikerna.” – tjänsteperson

Att representanterna från kommunen har beslutsfattande positioner beskrivs som en framgångsfaktor:

”Jag tycker att det är bra att ha människor från alla förvaltningar. Det hade varit omöjligt om det bara vore jag och fritidschefen. Nu tar vi tar ansvar allihop.” – politiker

”Ungdomarna får prata med tre högt uppsatta politiker och det är en kort väg dit. Kramfors är inte stort så det är en styrka att de har en direktmlänk till oss” – tjänsteperson

”Frågorna är inte utprioriterade till någon nämnd. Detta ger en tyngd i att vi tycker det är viktigt” – politiker

Även ungdomarna tycker att det är rätt personer som är med i ungdomsrådet från kommunen:

Citat från ungdomar:

---

²⁸ Samhällsavdelningen (2020) *Riktlinje för ungdomsträff för demokrati (UTFD)*. KS2019/658.

”Det är viktigt att de som har makt kommer, för att bryta glappet mellan unga och makthavare.” – Skolelev

*”Man har nästan ingen makt som minderårig, framför allt inte när man är ensam. Ofta blir man nertystad och ingen lyssnar riktigt på. Eller så lyssnar dem, men sen glömmet dem bort. När man kommer som en grupp, med både ungdomar och vuxna som har politisk makt blir det mycket lättare att få kommunen att lyssna, ta in och agera.”
- Skolelev*

3.3.3 Representation bland ungdomar

I riktlinjen för ungdomsrådet framgår det att ungdomsrådet ska bestå av max sex ungdomar. I enkätundersökningen och intervjuerna med tjänstepersonerna och politikerna finns det en samsyn om att antalet ungdomar som ingår i ungdomsrådet är för få, och beskrivs som en försvårande faktor. En annan försvårande faktor som lyfts av tjänstepersoner och politiker, är representationen av ungdomar, som upplevs som homogen.

Citat från tjänsteperson/politiker:

”Det faktum att det ingår fler vuxna än unga i ungdomsrådet. Risk är att det mestadels blir en ”typ” av ungdomar som ingår i ungdomsrådet.”- tjänsteperson

I intervjuerna med ungdomarna identifieras två ”grupper”, varav en består av skolorungdomar i form av tjejer från högstadiet och gymnasiet med stort samhällsengagemang som deltar i flera initiativ, och ungdomar i form av killar som tillhör gruppen KAA/UVAS. Representativitet saknas så vidare i flera målgrupper, i form av en jämnare köns- och åldersfördelning i form av elever från mellanstadiet. Positivt är att varje skola i Kramfors finns representerade och målgruppen KAA/UVAS.

Ytterligare en försvårande faktor som lyfts av tjänstepersoner och politiker, är osäkerheten i om ungdomarna som deltar i rådet representerar sig själva eller sin målgrupp/skolklass. I resonemanget menar tjänstepersoner och politikerna att det är viktigt att skapa rätt förutsättningar för att ungdomar ska vara representativa, och inte lägga allt ansvar på ungdomarna.

Citat från tjänstepersoner och politiker:

”Vi har insett att vi måste lyssna på ungdomarna! Vi måste nå ut till alla ungdomar så att de förstår att man kan lämna önskemål till representanter. Alla måste också förstå vilka som är representanter för då kommer det att komma fler

*”Vi behöver fler och mer engagerade ungdomar. Det ska vara lite status att vara med i ungdomsrådet. Det ska få något för att vara med, det ska vara status på skolan att säga att man är med.”
– tjänsteperson*

*förslag på vad man ska göra.”
- tjänsteperson*

”Representativitet är jättesvårt. Oavsett råd eller forum för att det ska behöva fungera, behöver den stora massan veta om projektets syfte, och vilka som sitter med där. Det är inte förens den allmänna vetskapen finns som eleverna kan vara representativa.”-politiker

En ungdom resonerar i intervjun om representation:

”Jag frågade runt lite, men utgick ifrån vad jag själv tycker och tänker, samt tänker mig vad andra kanske vill.” – skolelev

Sammanfattningsvis bedöms en försvårande faktor vara att tjänstepersonerna och politikerna inte vet om ungdomarna representerar sig själva eller ungdomar i Kramfors kommun. För att få någon form av förståelse brukar tjänstepersonerna och politikerna under mötena fråga ungdomarna om uppdragen de lämnar är från dem själva eller om det är från fler ungdomar.

3.4 Struktur och ordning – mötesform

Organisationsformen är uppbyggd som formella möten, med dagordning, sekreterare och ordförande på mötet. I intervjuerna med tjänstepersonerna och politikerna framgår det att det saknas en förståelse för hur mötesformen upplevs av ungdomarna.

Citat från tjänstepersoner och politiker:

*”Det är en bra mötesform utifrån mig själv, utifrån vuxenperspektivet. Det fungerar bra för mig men det är ju till för ungdomarna.”-
tjänsteperson*

*”Jag tänker att strukturen är lite grann av vuxna för vuxna. Att det är självklart och lätt för vuxna men att man inte har lika tydliga strukturer för ungdomarna.”-
tjänsteperson*

I intervjuerna med ungdomarna ställs intervjufrågor om mötesformen, och om de har förslag på andra mötesformer. Resultatet visar att ungdomarna upplever mötesformen som bra, och ser den formella mötesformen som en bra erfarenhet. I intervjuerna lyfts även fördelar med mötesformen i form av att den inte ställer för höga krav på ungdomarna, i form av engagemang eller administrativa uppgifter.

Citat från ungdomar:

”Jag tycker att det är jättebra. Det är formellt och en vuxen struktur. Det är inte att vi skickar Snapchat, utan

”Jag tycker att mötesupplägget är väldigt bra. Det är ingen stress eller press på att man måste göra något. Vill man bara sitta och lyssna är det ok, vill man lägga fram en idé på en kvart så är det också ok. Det är otroligt betryggande.” -skolelev

är utbildande.” - skolelev

Däremot lyfter en ungdom kommunikation via mejl, och valet av ordet ”möte” som en vuxen kommunikationsform, som kanske inte alla ungdomar är vana vid:

”Kanske inte många ungdomar är vana vid mejl. Man kanske blir rädd vad då möte? Kanske använda mer ungdomliga ord så att fler vågar.” – skolelev

En annan försvårande faktor som tjänstepersoner, politiker och ungdomar är överens om, är att det tar tid att komma in i mötesformen, och att en försvårande faktor med organisationsformen är att ungdomar byts ut varje år:

”Det tar ett tag innan man blir bekväm med denna mötesform som vi använder. Den fyller sitt syfte om man är van vid den, och det är en demokratisk viktig process. Men för någon som inte är van är det svårt att vi har inte riktigt den tiden. Ungdomarna kommer bytas ut, finns risk för att när de blir bekväma slutar dem och det börjar om.” – politiker

3.4.1 Struktur och ordning – mötestid

Ungdomsrådet för demokratiska träffar är schemalagda under skoltid, och eleverna har möjlighet att gå ifrån lektioner för att delta i ungdomsrådet. I praktiken har det visat sig att schemalaggningsen av mötena under skoltid, resulterat i att ungdomarna ofta behöver avvika tidigare från mötet, eller inte kan delta. I en del fall har det handlat om att möten bokats in under prov eller nationella prov.

I intervjuerna med tjänstepersoner och politikerna framgår ungdomarnas frånvaro som försvårande faktor, och att det finns ett behov av att möjliggöra för ungdomars deltagande.

Citat tjänstepersoner och politiker:

”Vi behöver hitta sätt att hålla möten, så ungdomarna kan vara med. Är fantastiska ungdomar som är med i rådet, men det blir svårt när alla som på senaste mötet inte kan vara med p.g.a. lektion.”

”Det är tråkigt när det bara är vuxna som sitter och pratar på möten, det blir så dumt. Ungdomarna behöver vara med på mötena och vi måste göra det möjligt för dem.”-tjänsteperson

”Skolan behöver hjälpa dem att få vara med i den demokratiska processen.” - politiker

3.4.1 Ansvarsfördelning

Kommunens barnrätts- och ungdomsdemokratisamordnare ansvarade för ungdomsrådet, inom ramen för sin heltidstjänst i januari, vilket tre av åtta tjänstepersoner och politiker i enkätundersökningen upplevde skapa en osäkerhet och instabilitet:

”Lite personbundet, får se hur det går nu när [grundaren av rådet] inte längre är med.” -tjänsteperson

Ansvar lades över till en tjänsteperson på Samhällsavdelningen, som en del av sin nuvarande tjänst, vilket resulterade i att ungdomsrådet ges mindre resurser i form av tid. Ansvarig för ungdomsrådet ansvarar för samordning, sammanställning, dagordning, sekreterarrollen och uppföljning. Om relationsbyggandet till ungdomar i kommunen och information om rådet finns saknas information om. Inom ungdomsrådet delas de olika uppdragen upp bland tjänstepersonerna utifrån vilken avdelning uppdraget berör.

Oron för överlämningen av ungdomsrådet för demokrati påverkade inte ansvarsfördelningen av uppdragen, som upplevs fungera bra:

”Alla ställer upp och är med. Frågorna lyfts verkligen, det är ingenting som bara försvinner.” – tjänsteperson

I intervjun med en tjänsteperson som har ansvarat för ett flertal uppdrag, nämns en försvårande faktor som resurser, både tidsmässigt och ekonomiskt. Den försvårande faktorn är att uppdrag kan komma under hela året, när budgeten är lagd, vilket kan dra ut på tiden, som ungdomar kan ha svårt att förstå. I sin tur lyfts förslaget om behov av öronmärkt budget för ungdomsrådet.

I och med att kommunens tidigare barnrätts- och ungdomsdemokratisamordnare slutade, finns det en försvårande faktor om vem som ansvarar för relationsbyggandet till ungdomarna.

*”Mellan mötena är det lite skralt sedan kommuns tidigare barnrätts- och ungdomsdemokratisamordnare slutat. Men under mötena så ger vi varandra information och byter kunskap. [...] vi skulle behöva någon som har möjlighet att driva det här lite extra för att få med ungdomarna på tåget.”
– politiker*

”Det som saknas är allt arbete där emellan. Hur motiverar vi och skapar engagemang hos ungdomarna i Kramfors. Det är en brist eftersom engagemanget inte kommer av sig själv.” – tjänsteperson

”Jag upplever att kommunikationen internt fungerar bra men vi behöver jobba på den externa kommunikationen som beror på att det blir annorlunda från när vi tidigare hade en som arbetade heltid med detta.” – ansvarig för rådet

Kommunens tidigare barnrätts- och demokratisamordnare lyfter vikten av att arbeta relationsbyggandet till barn och ungdomar i kommunen:

”Det är viktigt att kommunen tar vara på det vi har gjort och byggt upp. Också för ungdomarna att de kanske inte vet vem de ska kontakta, att bygga upp relationer med ungdomarna, den person som driver detta måste bygga upp en bra relation med ungdomarna.”

Framgångsfaktorer:

- Representation och arbetsfördelningen i kommunen fungerar bra.
- Mötesformen fungerar bra, för nuvarande målgrupp (högstadiel elever, gymnasieelever och KAA/UVAS).

Försvårande faktorer:

- För få ungdomar i ungdomsrådet, och bristande representativitet i form av ålder och kön.
- Schemaläggning av möten, nuvarande schemaläggning under skoltid gör att skolelever behöver avvika eller inte kan delta.
- Resursmässigt svårt att hinna med relationsskapande till ungdomarna.

3.5 Förankring

Förankring syftar i den här rapporten på hur arbetsprocessen har förankrats i framtagandet inom de olika aktörerna.

3.5.1 Förankring bland barn och ungdomar

Kommunens tidigare barnrätts- och ungdomsdemokratisamordnare berättade att ungdomsträffen för demokrati grundar sig i det behov som framkom i LUPP-undersökningen 2018 om ökad delaktighet. I ett nästa steg skedde förankringen genom framtagandet av arbetssättet tillsammans med en arbetsgrupp av ungdomar som deltar i ungdomsrådet. Av intervjuerna framgår det att tjänstepersoner och politiker saknar en förståelse för hur förankrat ungdomsrådet är bland alla barn och ungdomar i Kramfors kommun och inte enbart de som är med i ungdomsrådet.

3.5.2 Förankring inom kommunen

Beslut om ungdomsrådet togs i kommunfullmäktige, och där ungdomsrådet har en bred förankring. Cheferna för de olika kommunala avdelningarna har uppdraget att delta i ungdomsrådet, Närvaron är hög och uppdrag som avdelningarna tilldelas genomförs upplevs genomföras på ett tillfredställande sätt. Däremot finns det en osäkerhet bland tjänstepersoner om hur väl de andra på deras respektive avdelningar känner till ungdomsrådet, och vet att de kan ställa frågor till ungdomar, eller ge uppdrag via ungdomsrådet:

”Svårt att svara på hur välkänt ungdomsrådet är i andra verksamheter än min egen. Vet alla kommunanställda som behöver veta om att det finns ett ungdomsråd?” -enkätsvar tjänsteperson/politiker

”Det högsta politiska beslutat har bestämt det. Många känner att det är en svår arbetsform, men ser positivt kring det. Så då gör man det man tycker är lite jobbigt ändå.” -politiker

”Svårt att veta när vi inte gjort en sådan uppföljning. Hos ungdomarna är det ännu svårare då vi inte når ut till alla utan bara till de som redan är engagerade.” -enkätsvar tjänsteperson/politiker

”Vissa har koll på hur det ser ut men inte alla, jag ska ta upp det med min avdelning igen på torsdag.” - tjänsteperson

Framgångsfaktorer:

- Ungdomsrådet har tagits fram och utvecklats med förankring i LUPP och med en arbetsgrupp av skolungdomar och KAA/UVAS.
- Ungdomsrådet är högt förankrat inom kommunen och i politiken.

Försvårande faktorer:

- Bristande kunskap om hur förankrat arbetssättet är förankrat på kommunens avdelningar, utanför cheferna som sitter som representeranter.

3.6 Ungdomsrådet och brottsförebyggande

3.6.1 Brottsförebyggande?

I intervjuerna med tjänstepersoner och politiker framgår det att de upplever att ungdomsrådet fungerar brottsförebyggande. Dels genom att barn och unga blir lyssnade på och ges ökad inflytande, dels att de uppdrag som inkommer bidrar till en meningsfull fritid, som gör att färre barn och unga hamnar fel.

Citat från tjänstepersoner och politiker:

”Känslan av att man kan påverka är viktig för att göra sunda livsval. Känslan av att man inte kan påverka gör i stället att man blir ganska uppgiven. Så på så sätt bidrar projektet till [brottsförebyggande].” - tjänsteperson

”Utanförskapet spelar alltid in när man hamnar fel. Jag tänker att vi har en roll kring att vi högsta politiker vill, vi skiter inte i deras röster.” - politiker

”Min utgångspunkt är om vi lyckas bygga en meningsfull fritid där ungdomar känner sig delaktiga så tror jag att antalet ungdomar som hamnar fel minskar. Respekt och att unga inser att de lönar sig att engagera sig. Så på det sättet tror jag att det fungerar [brottsförebyggande].” - tjänsteperson

Framgångsfaktorer:

- Ungdomsrådet bedöms fungera brottsförebyggande av tjänstepersoner och politiker.

4. Utveckling av UTFD som brottsförebyggande samverkan

Rekommendation 1. I riktlinjen för ungdomsrådet framgår det att ungdomsrådet ska bestå av max sex ungdomar. Rekommendationen är att ändra i riktlinjen till minst dubblera antalet ungdomar i ungdomsrådet. Bakgrunden till rekommendationen bygger på bristfällig representation av ungdomar, dels i form av närvaro under ungdomsrådets träffar, dels i form av representation, där målgruppen behöver vara representativ i form av kön och ålder.

Rekommendation 2. Bildningsförvaltningen finns representerade i ungdomsrådet, men det har framkommit osäkerheter om hur skolorna arbetar med ungdomsrådet. Rekommendationen är att ta fram riktlinjer för hur skolorna ska arbeta med att samla in frågor, funderingar och uppdrag till ungdomsrådet och löpande dela information med elever.

Rekommendation 3. Tydliggöra målsättningen för ungdomsrådet som brottsförebyggande utifrån målanalys och målmedelanalysen. Rekommendationen är att tydliggöra målsättningen i riktlinjen utifrån att ungdomsrådet är en social brottspreventiv samverkan där barn och unga involveras i kommunens universella prevention.

Rekommendation 4. Processutvärderingen visar på behov av ökade resurser för relationsskapande med barn och ungdomar. Rekommendationen är att ta fram en arbetsmodell för att nå ut till barn och ungdomar för att fler ska engagera sig i ungdomsrådet. Fokus bör vara på att nå en jämnare könsfördelning och åldersfördelning. En del av arbetet kan vara att använda dialogmetoder som idéverkstäder och hackathon som utfördes som en del av ungdomsrådet, men som inte utvärderats inom ramen för denna processutvärdering, där fokus varit på ungdomsrådet.

Rekommendation 5. Löpande arbeta med systematisk uppföljning av ungdomsrådet, samt genomföra en effektutvärdering om några år, för att se huruvida ungdomsrådet haft effekter på det som presenteras i bakgrunden.

Rekommendation 6. Arbetsformen med formella möten passar nuvarande ungdomar i högstadie- och gymnasieåldern samt KAA/ UVAS enligt intervjuade ungdomar. Däremot saknas kunskap om mötesformen har en påverkan på den homogena målgruppen, och hur den skulle tas emot av elever i grundskolan.

5 Slutsatser

Att utvärdera ungdomsrådet för demokrati som samverkan där barn och unga är med i det brottsförebyggande arbetet, har varit en del i kommunens kvalitetssäkring av arbetssättet. I intervjuerna har det framgått att behovet av processutvärderingen varit stort, och givit deltagarna möjlighet att reflektera. Förhoppningen är att processutvärderingen ska ge beslutsfattare svar på sina funderingar, dels kring hur ungdomsrådet upplevs av ungdomarna, där det saknats kunskap. Dels kring hur ungdomsrådet som forum kan utvecklas som brottspreventiv samverkan.

Den största framgångsfaktorn är att ungdomar i Kramfors har varit med och framfört uppdrag till kommunen, som kommunen sedan verkliggjort. En försvårande faktor som processutvärderare har varit att kommunen inte har givit uppdrag till ungdomarna, vilket gjort att den processen inte kunnat utvärderas. I intervjuerna har det framkommit en försvårande faktor, i att kommunen inte vågat ge uppdrag, eftersom de är rädda att tappa ungdomarna, om det blir en för stor arbetsbörda.

Förhoppningen är att processutvärderingen, i stort kan bidra till kunskapsluckan om hur barn och unga kan involveras i det socialt brottsförebyggande arbetet i mindre kommuner inom universell prevention. Arbetssättet kan ses som innovativt, eftersom samverkan inte enbart fokuserar på barn och unga med riskfaktorer, utan på alla barn och unga, samt i stället för symtom på orsakerna. Ungdomsrådet är även unikt för att de inte är ett klassiskt ungdomsråd bestående av enbart unga, utan att ungdomsrådet i Kramfors kommun består av både ungdomar, tjänstepersoner och politiker.

För att arbetssättet ska fungera, bedöms två aspekter vara av större vikt: 1. Att det finns en utarbetad samverkan och öppet klimat mellan kommunens olika avdelningar samt politiken, 2. Att kommunen kan tillsätta tillräckligt med resurser för information, kommunikation, relationsbyggande med barn och unga, samt resurser i form av arbetskraft och ekonomi för att faktiskt göra verklighet av de uppdrag som inkommer.

6 Systematisk uppföljning

För att säkerställa en systematisk uppföljning av ungdomsrådet rekommenderas följande mall. Systematisk uppföljning handlar om att fundera över – vart vill vi nå? Var är vi nu? Hur går det för oss? Hur blev det så här? Vad hände? Och Hur gör vi nu?

Följande mall för uppföljning har tagits fram för att enkelt kunna reagera på avvikelser från målet. Systematisk uppföljning handlar om att mäta ett utgångsvärde, för att sedan använda sig av samma mall för att följa processen. Om projektet rör sig i rätt riktning kan samma upplägg fortgå, men går utvecklingen i fel riktning behöver upplägget korrigeras.

Den systematiska uppföljningsmallen är uppbyggd så att en skattning av projektet görs efter varje möte, genom att markera varje fråga nedan. Löpande sker uppföljning och en gång per år bör resultatet analyseras på djupet för att komma framåt och förstå vad i upplägget som behöver förändras och förbättras.

Skattning (januari 2022, maj 2022, september 2022, januari 2023)

Datum för möte: _____

1. Antal ungdomar som är med i ungdomsrådet (i antal), viktigt är även representativitet, i form av skola, ålder, kön, målgrupp skolelev/KAA/UVAS, kan noteras på sidan.

0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

2. Antal ungdomar som deltar under mötet? (i antal)

0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

3. Antal representerade avdelningar från kommun/politiken? (i antal)

0, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 (ALLA)

4. Ungdomars taltid under möte i %?

0% 1-5% 6-10% 11-15% 16-20% 21-25% 26-30% 31-35% 36-40% 41-45% 46-50% 51-55%
56-60% 61-65% 66-70% 71-75% 76-80% 81-85% 86-90% 91-95% 96-100%

5. Antal uppdrag till kommun/politiken från ungdomarna?

0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 eller fler

6. Antal uppdrag till ungdomarna från kommun/politiken?

0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 eller fler

7. Antal förverkligade uppdrag detta år

0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 eller fler

Analys:

1. Vilka framsteg har gjorts, och vad är framgångsfaktorerna?

2. Finns det avvikelser som behöver korrigeras?

3. Vilka korrigeringar/åtgärder behöver vidtas för att hamna i rätt riktning?

7.Referenser

Bailey*, R. 2005. Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Educational review*, 57(1), 71-90.

Behtoui, A. 2019. Swedish young people's after-school extra-curricular activities: attendance, opportunities and consequences. *British Journal of Sociology of Education*, 40(3), 340-356.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ). 2000. *Utvärdering & dokumentation. Lokalt brottsförebyggande arbete, idéskrift #4 från Brottsförebyggande rådet*. BRÅ-rapport 2000:5
[\[https://bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800020362/1371914732145/2000_5_ideskrift4_utvardering_och_dokumentation.pdf\]](https://bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800020362/1371914732145/2000_5_ideskrift4_utvardering_och_dokumentation.pdf)

Cameron, M., & MacDougall, C. J. 2000. *Crime prevention through sport and physical activity* (Vol. 165). Canberra: Australian institute of criminology.

Ceccato, V., Vasquez, L., Langefors, L., Canabarro, A., Petersson, R. 2019. *En trygg stadsmiljö: Teori och praktik för brottsförebyggande & trygghetskapande åtgärder*. Stockholm: Institutionen för samhällsplanering och miljö, Kungliga Tekniska Högskolan.

Kramfors kommun. 2020. *Riktlinje för barnrätts- och ungdomsdemokrati*. Kommunledningsförvaltningen. Diarienummer KS 2019/588.

Kramfors kommun. 2020. *Riktlinje för ungdomsträff för demokrati (UTFD)*. Samhällsavdelningen. Diarienummer KS 2019/658.

Kramfors kommun. u.å. *Metodstöd för implementering av barnrätt och ungdomsdemokrati – en vägledning för Kramfors kommuns kommunhusorganisation*. Samhällsavdelningen. Version 1.

Lagen (2018:1197) *Förenta nationernas konvention om barns rättigheter*.

Malmö Stad. u.å. *Communities that Care (CTC) – Tillsammans för goda uppväxtvillkor*. <https://malmo.se/Communities-That-Care-CTC.html> [Hämtad 2021-11-05].

Morris, L. 2003. Sport, physical activity and antisocial behaviour in youth. *Trends and issues in crime and criminal justice*, (249), 1-6.

Poyner, B. 1993: What works in crime prevention: an overview of evaluations. *Crime Prevention Studies* 1

Riksrevisionen. 2010. *Polisens brottsförebyggande arbete – har ambitionerna uppnåtts?* RiR 2010:23.

[<https://www.riksrevisionen.se/download/18.78ae827d1605526e94b2e85e/1518435483686/Anpassad%2010%2023%20Polisens%20brottsf%C3%B6rebyggande%20arbete.pdf>]

Sarnecki, J. 1983. *Fritid och brottslighet*. BRÅ-rapport 1983:7, Stockholm: Liber.

Söderberg, C. (2013). "Brottsprevention och samverkan", i *Brottsprevention i Östergötland – en kartläggning av aktiviteter och kunskapsläge*. Kerstin Johansson & Lena Henricson (red.) Centrum för kommunstrategiska studier. Rapport 2013:6

Wikström, P. O., & Torstensson, M. 1997. *Lokalt brottsförebyggande arbete. Organisation och inriktning. Rapport från Problemgruppen, 2*.

Diagram

Diagram 1: Data från: SCB, 2109, och Arbetsförmedlingen

Diagram 2: Data från Folkhälsomyndigheten, 2020

Diagram 3: Data hämtad från Skolverket 2020

Diagram 4: Data hämtad från Skolverket 2020

Diagram 5: Data hämtad från Mucf, 2018

Diagram 6: Data hämtad från Mucf, 2018

Diagram 7: Data hämtad från Arbetsförmedlingen, 2020

Diagram 8: Data hämtad från Kramfors kommun, 2020

Diagram 9: Data hämtad från Kramfors kommun, 2020